

Notitie
in uw agenda:
op zaterdag 23 maart
de Algemene Ledenvergadering
in Breukelen!

AHOJ!

Zdravíčko, Bedřichu. - To je dobrý, nevstávej

Gezondheid Bedrich. - Het is goed, blijf maar liggen

Ledenbrief van de

Vereniging Vrienden

Nederland - Tsjechië & Slowakije

COLOFON

Bestuur:

A. Hoogstad voorzitter
Antoniuslaan 33, 3341 GA Hendrik Ido Ambacht
Tel. 078-6812603

Mevr. H.G. v.d. Burg-Meijer secretaris
Nieuwendamlaan 274, 2547 JR Den Haag
Tel. en fax 070-3258679

A. den Boogert penningmeester
Postgiro rek.nr. 379543 t.n.v.
Ver. Vrienden Nederland-Tsjechie & Slowakije
Tel. en fax 010-4205581

G. Molenaar mevr. H. Sugito
C. Oostveen J. Vrijhof
G.P.A. Schöpping mevr. M. van Dorst

Redactie Ledenbrief:

Mevr. H.G. v.d. Burg-Meijer tel. en fax 070-3258679
Nieuwendamlaan 274, 2547 JR Den Haag

Mevr. H. Sugito J. Vrijhof
J. Sugito J.F.E. Wallin
mevr. J. van Unnik

Ledenadministratie:

Mevr. H.G. v.d. Burg-Meijer
Nieuwendamlaan 274, 2547 JR Den Haag

GTSM (Genootschap voor Tsjechische en Slowaakse Muziek):

Hans Wallin (voorzitter) tel. 070-3278706
Prins Bernhardlaan 21, 2264 CA Leidschendam

Wim Brandse
Jacques de Coo

Afdelingen:

Amsterdam: K.L. Thio tel. 020-6791423
Rotterdam: A. den Boogert tel. 010-4205581
Den Haag: L.M.A. Marcus tel. 070-3683918

V.N.T.S.-Filmdienst:

K.L. Thio tel. 020-6791423
Van Baerlestraat 59, 1071 AR Amsterdam

Info Stedenbanden:

J.M. van Gastel tel. 070-3901190

Info Reisdienst:

A. Hoogstad tel. 078-6812603

ISSN 1383-0899

De VNTS heet haar **nieuwe leden** van harte welkom!

21/11 Fam. P.P. Langkemper, Oostzaan
21/11 Fam. J. Stehlova, Deventer
21/11 Dhr. A. Buitelaar, Baarn
21/11 Mevr. M. Wakkerman, Nijmegen
29/11 Fam. E. Carsjens, Wageningen
5/12 Dhr. P.C. v.d. Winden, Purmerend
14/12 Mevr. A. Patka, Amstelveen
15/12 Fam. R. Valkering, Oldenzaal
15/12 Fam. K.G.M. Jeurissen, Nuenen
28/12 Mevr. M. Burgstede, Swansea
29/12 Dhr. C. Nauta, Renkum

Leden en donateurs ontvangen gratis het verenigingsblad 'AHOJ'.
Uit het huishoudelijk reglement:

Lidmaatschap

Aanmelding als lid/donateur van de vereniging kan uitsluitend geschieden door een aanmeldingsformulier geheel ingevuld en ondertekend aan het bestuur te doen toekomen.

Zodra de contributiebetaling door het bestuur is ontvangen, ontvangt het lid een lidmaatschapskaart voor het lopende verenigingsjaar.

De leden zijn verplicht de contributie over enig jaar voor 1 maart van dat jaar te voldoen op een door het bestuur aangegeven wijze.

Indien een lidmaatschap na 30 juni van enig jaar ingaat, is het betreffende lid over het nog resterende gedeelte van dat jaar slechts de helft van de geldende jaarcontributie verschuldigd, met dien verstande dat bij toetreding als lid in november of december over het dan lopende jaar in het geheel geen contributie verschuldigd is, mits de contributie over het volgende jaar wordt voldaan.

Indien en zolang twee of meer leden hetzelfde woonadres hebben, bedraagt de contributie voor hen te zamen anderhalf maal de contributie voor een lid, mits geen aanspraak wordt gemaakt op toezending van meer dan een exemplaar van het verenigingsorgaan en andere publicaties van de vereniging aan het gemeenschappelijk woonadres.

Het lidmaatschap eindigt door opzegging door het lid, door het overlijden van het lid of door roeyement van het lid door de algemene ledenvergadering. Opzegging kan slechts schriftelijk geschieden, uiterlijk twee maanden voor het einde van een verenigingsjaar.

VAN DE REDACTIE

Een nieuw jaar en een goed jaar, mogen wij wensen. Vanwege het nieuwe jaar krijgt 'Ahoj' een nieuw kleurtje, dat is gewoonte geworden en makkelijk voor het archief.

Op de omslag een grap over de gladheid waarmee het nieuwe jaar begon; zal 1996 ook 'gladjes' verlopen?

De voorzitter wordt voorzichtig van zijn vaste plek weggeschoven. De reden daarvoor is het invulstrookje; dat moet precies onderaan de bladzijde komen.

Een korte opsomming van de inhoud van dit nummer:

Van belang voor de regio Zuid Holland (en een ieder die er de reis voor over heeft) is het Benefietconcert te Leiderdorp.

Een tweede Benefietconcert vindt plaats in Wageningen. U kent hen al, zij traden op in Ede tijdens onze themadag op 28 oktober jl.

U leest er alles over bij "*Evenementen*".

Natuurlijk heeft Jan van Gastel weer veel werk gemaakt van het "*Nieuws van de stedenbanden*" en ook de "*Knipselmap*" is wederom interessant.

Lezen, uitzoeken en er hapklare brokken van maken, dat doet Johannes Sugito ook. Hele pakken heeft hij te verwerken gekregen, de stakker. U vindt het resultaat bij "*Van en Over*".

Van lieverlede doen we veel kennis op van belangrijke historische figuren. Nu poseerde Josef Jungmann voor de rubriek "*Tsjechische Portretten*".

Bijzonder is de bijdrage van Hans Wallin; hij leest de muziek als een boeiend boek. In deze aflevering vertaalt hij de muziek van het sprookje "Prins Bajaja".

Er is tentoonstellingsnieuws en er staan weer boeken op "*Onze Boekenplank*". Beide grotendeels het werk van Marijke (met haar meisjesnaam getekend, wel dezelfde Marijke, hoor!).

Bovendien zijn er alom diverse cursussen voorhanden en maken we melding van een goedkope busverbinding met Praag.

Tenslotte wijs ik u graag op een spectaculaire advertentie waarmee u een prijs kunt winnen. Leuk, leuk!

Hennie v.d. Burg

* * * * *

VAN DE VOORZITTER

Op 2 januari schrijf ik en begin mijn vrienden en vriendinnen van de Vereniging een in alle opzichten goed 1996 toe te wensen.

"AHOJ" gaat weer verschijnen, de kopij heeft zich opgestapeld, de redactie gaat vanavond orde in de stapel brengen en in de volgende dagen het blad voorbereiden. Na het drukken vindt het verzenden plaats en wanneer u dit op uw gemak leest, hebben een paar mensen vele uurtjes erin gestoken. Dat proces herhaalt zich tot de zomervakantie nog een keer op vijf, zonder onderbreking, enz.

Dan hebben we de Ledenvergadering op 23 maart achter de rug evenals de Voorjaarsreis naar Tsjechie. Die hebben wij vastgesteld van 27 april tot 5 mei 1996. Over die evenementen laten wij u nog weten.

In het afgelopen jaar hadden wij enkele bijeenkomsten en kwam 'AHOJ' tien keer in uw bus. De Havel-tentoonstelling hing in een aantal gemeentehuizen en bibliotheken van Nederlandse

partners van Stedenbanden en de reiscommissie belegde een paar informatiedagen in het land, waarvoor grote belangstelling bestond.

Zelf maakten wij een verkenningstocht voor de komende Ledenreis naar Tsjechië en tenslotte brachten wij een bezoek aan Olomouc, waar op 15 november de leerstoel voor het Nederlands officieel geïnstalleerd werd. Een interessante plechtigheid waarbij de gelegenheid geboden werd een aantal prominenten te ontmoeten die het Nederlands aan Tsjechische studenten overdragen. Er is in Olomouc grote interesse voor onze taal. Vijftig studenten hadden zich aangemeld. Naast de opleidingen in Praag voorziet de Universiteit van Olomouc in de behoefte kennis van het Nederlands te verwerven.

Enige leden van de werkgroep Veenendaal-Olomouc waren ook voor de gelegenheid gekomen en ook belangstellenden uit Vlaanderen en Zuid-Afrika. Voor de enthousiaste lector Nederlands, Wilken Engelbrecht, was het ongetwijfeld een grote dag.

U herinnert zich zijn artikel in een vorig nummer van ons blad en zijn oproep om dit instituut financieel te ondersteunen zou ik nog eens van harte willen herhalen.

Wij waren overigens met plezier een paar dagen in Olomouc. Ik kwam er vaak genoeg langs, maar kende de stad nauwelijks. Zij is het bezoeken meer dan waard. Er zijn schitterende paleizen en kerken, maar ook een paar pleinen van ongedachte schoonheid; de historie is er nog nadrukkelijk aanwezig.

Olomouc heeft 100.000 inwoners, de Palackého Universiteit telt 8500 studenten, er bevindt zich de oudste Aartsbisschoppelijke zetel. Bij gelegenheid moet u er eens gaan kijken.

In de jaren van de Russische bezetting was er een groot garnizoen; met de families van de officieren waren dat er nog eens 100.000. Die hebben hun sporen achtergelaten, ook wapens, die zij aan de boeren in de omtrek illegaal hebben verkocht. Maatregelen tegen het mestoverschot zou daar dus wel eens op gewapend verzet kunnen stuiten.

Ik moet nu de reis naar Tsjechië voorbereiden. Door een paar misverstanden is het programma nog grotendeels open. Op het oog hebben wij een méérdaags bezoek aan Zuid-Bohemen; landschappelijk en historisch is daar veel te beleven. Wanneer het financieel haalbaar is zouden we heen en terug moeten vliegen om de busreis door Duitsland te vermijden.

Wij zouden een paar steden aan kunnen doen die een partner in Nederland hebben en waar dan een programma, door hen opgesteld, gevolgd zou kunnen worden. Zijn er lezers die daarin actief zijn en die ons in dit opzicht verder kunnen helpen? Misschien is dit wel een idee om de attractie van de reis te verhogen. Ik doe hierbij een oproep om daarop te reageren. Suggesties zijn heel welkom. Deelnemers aan de reis hebben dus kortstondig en beperkt inspraak. Ik ben benieuwd.

U merkt, bijna alles is nog open. Ook de prijs van de excursie staat daarom nog niet vast, maar die zal niet boven de f 1000, = per persoon uit mogen gaan.

Om een indicatie te krijgen hoe groot de belangstelling is, voeg ik aan mijn opstel een strook toe waarmee u zich voorlopig aan kunt melden. Zonder enige verplichting dus.

Hoor ik iets van U?

Arie Hoogstad

Ondergetekende:

Naam:

Adres:

te bereiken onder tel.nr.:

heeft belangstelling deel te nemen aan de VNTS-Ledenreis, die van 27 april tot 5 mei 1996 bij voldoende interesse gehouden zal worden.

Aantal personen:

Deze voorinschrijving schept geen enkele verplichting.

VAN HET BESTUUR

Kerstkaarten

De VNTS ontving weer vele kerstkaarten. Een ieder die ons zijn/haar kerst- en/of nieuwjaarswensen zond, heel hartelijk dank! Het geeft ons een blij en warm gevoel.

Glas & Licht

Direct na onze themadag in Ede op 28 oktober jl. hebben wij de gemeente Leerdam als nieuwe donateur verwelkomd.

Van deze gemeente ontvingen wij een uitnodiging om bij de onthulling van het unieke GLAS & LICHT project aanwezig te zijn.

Het was koud, die vrijdagavond de 24e november, maar in Leerdam was het gezellig druk; het was dan ook koopavond en alles was in Sinterklaas-stemming.

In de oude raadzaal dromden de vele genodigden tezamen, onder hen een delegatie - met loco-burgemeester - van de Tsjechische plaats Nový Bor, de partnergemeente van Leerdam.

Na enkele inleidende speeches trok een ieder z'n jas weer aan en in ganzenmars moest de hele schare zich verplaatsen naar het kerkplein. Met enig ceremonieel werd het project Glas & Licht in werking gesteld, tegelijk met een spetterend vuurwerk.

Wandelend door Leerdam zijn er 22 verschillende kunstwerken te zien (het worden er 29), veelal aan gevels, gecreëerd van glas en licht. Gaat dat zien!

Ook de Tsjechen genoten van het spektakel

Hoe zit dat?

Omdat de eindjes almaar korter werden - en dus bijna niet meer aan elkaar te knopen, heeft de Algemene Ledenvergadering vorig jaar besloten de contributies met f 5,= per persoon te verhogen.

Ieder lid heeft een lidmaatschapsnummer dat is opgebouwd uit het jaar, kwartaal, volgnummer, een schuine streep gevolgd door een A, G of DON. Een A betekent: alleenstaande, G = gezin en DON = donateur.

De *minimale* contributie voor een gezin is nu f 45,= (was f 35,=), voor een alleenstaande f 30,= (was f 25,=). De donateurs betalen nu minimaal f 75,= per kalenderjaar (was f 50,=).

Wij kunnen geen bokkesprongen maken, maar hopen ermee uit te komen. Het staat natuurlijk een ieder vrij meer te betalen dan het minimum en uiteraard zullen wij u daar zeer dankbaar voor zijn.

Gevraagd

In de volgende 'Ahoj' brengen wij gedetailleerd de Algemene Ledenvergadering van 23 maart a.s. ter sprake. Aan de orde komt ook de bestuursverkiezing. Statutair zijn 4 bestuursleden aftredend, t.w. Arie den Boogert, Hennie v.d. Burg, Hana Sugito en Jan Vrijhof. Allen stellen zich herkiesbaar. Het bestuur vraagt *tegenkandidaten*. Een ieder die zich actief voor de VNTS wil inzetten, is van harte welkom. Het secretariaat verwacht uw aanmelding!

Hennie v.d. Burg

EVENEMENTEN

Tsjechië Benefietconcert in Wageningen

In vrije school "De Zwaneridder" vindt op zondagmiddag **18 februari** a.s. een uitvoering van het Tsjechië benefietconcert plaats door Cornelis Boogerd (bariton), Cileke Angenent (alt) en Martin Meyers (piano).

Het concert is al in meerdere vrije scholen in Nederland ten gehore gebracht en werd telkens enthousiast ontvangen.

Op het programma staan sololiederen en duetten van Bedřich Smetana, Antonín Dvořák, Bohuslav Martinů en Petr Eben. Tevens enkele pianostukjes van Leoš Janáček.

Tezamen vormen deze vijf de belangrijkste Tsjechische componisten van de laatste tweehonderd jaar.

De opbrengst van het concert komt ten goede aan het werk van de stichting Helias in Tsjechië en Slowakije. Helias ondersteunt de jonge vrije schoolbeweging in deze landen, die zich onder moeilijke omstandigheden een weg moet banen.

Toegang: vrijwillige bijdrage.

Plaats: vrije school "de Zwaneridder", Nolensstraat 1/3, Wageningen.

Tijd: 18 februari, 15.00 uur.

Wie Šamorín bezoekt is onder de indruk van de oude, voor een deel haveloze, gebouwen. Vele gevels zouden een verfje goed kunnen gebruiken. Er wordt al veel gerestaureerd, maar er is nog genoeg werk aan de winkel. Veel is afhankelijk van de financiering.

Een van deze gebouwen is het kerkgebouw van de Evangelisch-Lutherse gemeente. Het lijkt van buiten op een herenhuis, het werd ooit gebouwd als een schuilkerk. Wie de kerk bezoekt en een rondleiding krijgt van ds. Bandy, zal zeker nog wat muziek uit het antieke orgel voorgeschoteld krijgen. Dat het hard aan restauratie toe is, zal niemand tijdens het fraaie spel ontgaan.

Het honderdjarige C.O.V. Excelsior te Leiderdorp zit midden in haar jubileumjaar. Om ook anderen in de feestvreugde te laten delen geeft men een benefietconcert. Doel is de restauratie van het oude orgel in het kerkgebouw van de Evangelisch-Lutherse gemeente in Šamorín. De datum is **18 februari 1996**. Plaats, tijd en programma zijn nog niet bekend. Er wordt actie ondernomen om het kamerorkest van de muziekschool van Šamorín naar Leiderdorp te halen. Ook ds. Bandy is uitgenodigd.

Belangstellenden voor het benefietconcert kunnen voor meer informatie het beste contact opnemen met het secretariaat van de Stichting Stedenband Leiderdorp-Šamorín, adres: Eduard van Beinumsingel 8, 2353 KJ Leiderdorp, telefoon 071-589 1075.

REISINFORMATIE TSJECHIË EN SLOWAKIJE

Onze vriendschapsvereniging is verheugd dat steeds meer vakantiegangers ontdekken dat Tsjechië en Slowakije prachtige vakantie landen zijn. Toch weten nog steeds veel mensen te weinig over deze landen. Dat blijkt telkens uit de grote belangstelling voor onze reisinformatiedagen, die in samenwerking met stedenbanden worden georganiseerd. Deze samenwerking betekent dat wij de bezoekers nog deskundiger kunnen informeren. Voor het voorjaar van 1996 staan er twee informatiedagen gepland.

De eerste is op zaterdag 10 februari in de historische Raadzaal van het mooie *Ijsselstein*. Tussen 11 en 17 uur kunnen geïnteresseerden hier binnenwandelen. De Raadzaal is te vinden aan de Utrechtsestraat 79, midden in de stad. Weliswaar voetgangersgebied. Maar rondom zijn veel parkeerplaatsen. Bovendien is Ijsselstein vanaf Utrecht uitstekend bereikbaar met de sneltram.

De tweede dag vindt plaats op zaterdag 17 februari in de hal van het Gemeentehuis van *Hoogeveen*,

Raadhuisplein 1, aan de rand van het centrum. Van 13 tot 17 uur kunnen reislustigen deskundige informatie krijgen.

Ijsselstein heeft een stedenband met het in Zuid-Bohemen gelegen Strakonice. Dit stadje ligt op de grens van de Zuid-Boheemse hoogvlakte en het Bohemerwoud. Zuid-Bohemen staat bekend om zijn vele pittoreske stadjes, kastelen, meren en bossen. Wie van een afwisselende natuur/cultuur-vakantie houdt, kan hier zijn hart ophalen.

Hoogeveen heeft zich verbonden met de stad Martin in West-Slowakije. Deze stad ligt in een dal tussen de gebergten Fatra en Tatra. De lieflijke Fatra leent zich uitstekend voor fiets- en wandelvakanties. Schitterend gelegen dorpjes worden afgewisseld met beboste hellingen. De Tatra is het kleinste hooggebergte van Europa en staat bekend om de prachtige natuur.

Naast onze verzameling reisinformatie, de presentatie van de stedenbanden en de vriendschapsvereniging zullen leden en adverteerders met een toeristisch aanbod en kennis aanwezig zijn op beide dagen. Zij hebben inmiddels een brief ontvangen met het verzoek om een nuttige bijdrage te leveren aan beide dagen. Natuurlijk kan het zijn dat wij iemand zijn 'vergeten'; schroom dan niet en bel even op (Cok Oostveen, ☎ 020-6628546). Want hoe meer deskundigheid hoe beter.

Voor het voorjaar 1997 hebben wij al contacten met gegadigden. Dit zijn Doetinchem-Pardubice en Waddinxveen-Pelhrimov. Voor het najaar 1996 zijn wij nog op zoek naar een jumelage-gemeente.

Cok Oostveen

Tatra Trade & Translations

TOLK- EN VERTAALBURO OOST-EUROPA

Wenst u een gezond en voorspoedig 1996

Win een gratis vliegticket naar Moskou!

Met een vertaling van vertaalburo Oost-Europa komt u véél verder!

Tot en met zondag 30 juni 1996 krijgt u bij elke vertaling een lot. U hoeft geen slagzinnen te verzinnen, geen rijmpjes af te maken, geen briefkaarten in te sturen, iets te raden of waardebonnen te verzamelen. Er zijn geen kleine lettertjes, geen beperkende voorwaarden. Iedereen kan meedoen en winnen. De enige voorwaarde is, dat u een vertaling bestelt en betaalt. Dat mag een vertaling Tsjechisch of Slowaaks zijn, maar ook een vertaling in en uit een willekeurige andere taal. Doe mee en win!

Tolk- en vertaalburo Oost-Europa - Hofpoldersingel 27 - 2807 LW Gouda

Telefoon 0182-519713 Mobiele telefoon 06-53140089 Telefax 0182-583448

NIEUWS VAN DE STEDENBANDEN

Van mevrouw Van Doorn, gemeentelijk contactpersoon in het Platform stedenband Veenendaal-Olomouc, ontving ik informatie over de contacten tussen de plaatsen, die op 29 november 1993 geformaliseerd werden door het tekenen van een intentieverklaring door de beide burgemeesters. Na bekrachtiging van de verklaring door de gemeenteraden werd de uitvoering van de stedenband aan Veenendaalse kant opgedragen aan bovengenoemd Platform waarin vertegenwoordigers van verschillende geledingen in de gemeente zitting hebben gekregen. Een dergelijk Platform bestaat sinds augustus 1994 ook in de Tsjechische partnerstad.

In het jaarverslag 1994 schrijft voorzitter Ali Groebe dat er in Olomouc grote behoefte blijkt te bestaan aan het opdoen van kennis en aan ondersteuning bij de opzet van initiatieven, maar dat de grootste zorgvuldigheid moet worden betracht, omdat nooit de indruk mag ontstaan dat men vanuit het westen wel weet wat goed is voor de bevolking van Olomouc. De contacten moeten gelijkwaardig zijn. Uitwisseling van kennis en ervaring is een belangrijke pijler voor het beleid.

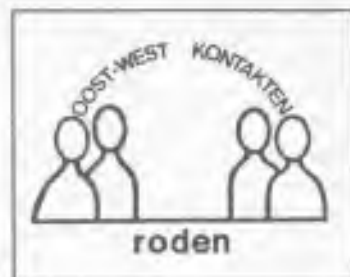
De activiteiten in 1994 waren velerlei. Er kwamen contacten tot stand in het onderwijs, tussen instellingen, op sportgebied. Ook de Platforms gingen over en weer op bezoek in de partnergemeente. In het jaarverslag zijn ook de indrukken van Platformleden over die bezoeken opgenomen. Veel ideeën en plannen passeren daarin de revue en veel positieve ervaringen worden afgewisseld met ook een aantal negatieve. Conclusie in een van de verslagen: de ontwikkeling daar gaat razendsnel, zij het dat de Tsjechische bevolking een weinig realistisch beeld heeft van de westerse samenleving (men denkt nog steeds dat wij met geld knikkeren) zoals wij dat in veel gevallen hebben over midden- en oost Europa (weinig ontwikkeld, maar het tegendeel is waar!). Achterdocht en wantrouwen overheersen nog teveel onder de Tsjechische bevolking en scheppen vaak een verkeerd beeld. Door eerlijk en open met elkaar om te gaan zal dit moeten slijten. Voor zover te zien en te beleven, verschillen de bevolkingen van Olomouc en Veenendaal niet zo gek veel van elkaar. Alleen de vooroordelen jegens elkaar zullen uit de weg moeten worden geruimd. Aldus het Platformlid.

In de tijd dat de stedenband werd opgestart heeft de Veenendaalse Krant in een reeks artikelen uitgebreid aandacht besteed aan Olomouc. De historie van de stad, het cultureel leven, de sport, het bestuurlijke systeem, religieus leven, evenementen als de permanente bloemen- en plantententoonstelling Flora Olomouc in het Smetanapark, aan dit alles werd aandacht besteed. Geïnteresseerde Veenendalers werden zo dadelijk en gedegen "bijgepraat" over het wel en wee van de zustergemeente. Die, en dat is best opmerkelijk, veel groter is dan Veenendaal, en twee keer zo volkrijk. Terwijl het uitgangspunt juist was een qua grootte vergelijkbare plaats te zoeken, is het anders uitgekomen. Waarschijnlijk vindt niemand dat nu nog een bezwaar. Want in juli 1995 wordt in Veenendaal Aktueel, een magazine met allerlei informatie over de Gelderse plaats, over Olomouc geschreven als een bewonderenswaardige partnerstad, over opvallende resultaten van de nog kortstondige samenwerking en wordt er op gewezen dat de stad een belangrijke universiteit heeft met als bijzonderheid dat er een officiële leerstoel Nederlands is. (Van de hand van de docent Nederlands, drs. Wilken Engelbrecht, is in Ahoj van november/december jl. een artikel opgenomen, waarin over het Nederlands in Olomouc een en ander te lezen is.)

Roden-Litomyšl en Dwingeloo-Polička

Twee stedenbanden, in het kader waarvan indertijd met ook door de Europese Gemeenschap gefourneerde gelden, een project werd opgestart om Litomyšl, Polička en de omgeving van beide plaatsen beter voor het toerisme te ontsluiten.

In de "Knipselkrant van de Stichting Oost-West Kontakten", van november 1995 werden enkele berichten over dit project opgenomen. In het eerste wordt gemeld dat het zogeheten ECOS-project in augustus werd afgesloten met een congres in Polička, waaraan door betrokkenen uit de vier samenwerkende gemeenten werd deelgenomen. In het artikel kijkt projectleider Harmannus Kuper uit Roden met voldoening op een en ander terug. Hij constateert, dat de toeristische infrastructuur van het gebied enorm is verbeterd en dat men zich in het gecoachte gebied goed bewust is geworden van de kansen die er liggen. Accommodaties, wegen, informatie, het is allemaal verbeterd. Adviezen, opleidingen, de morele en financiële ondersteuning, het heeft succes gehad. Waarbij ook erg positief is, dat natuur en milieu niet worden aangetast en dat juist de lokale ondernemers van de toeristische opleving kunnen profiteren. Ondernemers voor wie het soms best moeilijk is zich de westerse economische, marktgerichte, denkbeelden eigen te maken.

Opvallend genoeg is het andere opgenomen krantebericht wat minder positief gestemd. Er is sprake van een mislukte training voor ondernemers, omdat zich slechts vier deelnemers hadden aangemeld. Het blad citeert burgemeester Skalník van Polička, die het teveel een Nederlands project vindt. "Het moet ons eigen Tsjechische project worden" zegt de burgemeester tegen de verslaggever. In het artikel, waarin de conferentie in Polička trouwens niet een afsluitend seminar maar een voortgangsbespreking wordt genoemd, komt ook het hoofd van het regionale projectbureau, mevrouw Sauerová, aan het woord. Die stelt dat het gebied veel kleine familiebedrijven kent en dat de mensen daar weinig waarde hechten aan (bij)scholing. Ook zien ze niet veel heil in samenwerking. Het nut daarvan zal eerst moeten worden ervaren. Op dingen als samenwerking maar ook op verbetering van de talenkennis moeten we blijven hameren, weet mevrouw Sauerová. Er moet nog heel veel gedaan worden om de regio te promoten. Ook ter bevordering van het binnenlands toerisme. Gelukkig is van regeringswege geld beschikbaar gesteld voor het openen van een info-centrum in Praag. Veel andere initiatieven moeten nog tot ontplooiing gebracht worden om "Het land van Smetana en Martinů" echt goed onder de aandacht te brengen en het gebied nog aantrekkelijker te maken voor bezoekers. Er is een rijk cultuur-historisch verleden en dat kan zeker worden uitgebuit. Musea en burchten moeten als expositieruimten dienen voor wisselende collecties, maar ook op sportief gebied is volop ontwikkeling mogelijk. Zo loopt er nu een project Biking-routes, dat zich richt op avontuurlijk ingestelde fietsers. Mevrouw Sauerová ziet het al met al toch niet te somber in.

In de Knipselkrant ook nog een berichtje over een zeer geslaagde reünie van de 40 deelnemers aan de in de zomer van 1995 gehouden culturele reis naar het Smetana-festival in Litomyšl. Deze reis werd al voor de derde achtereenvolgende keer gehouden en telkens met veel succes. Het lukt tot nu toe tamelijk gemakkelijk om voldoende deelnemers te krijgen en ook in 1996 zal weer een dergelijke reis georganiseerd worden. Een aantal reünisten hadden alle drie reizen al meegemaakt, wel een bewijs dat het allemaal erg de moeite waard is. Op de reünie was een videofilm over de laatste reis te zien en gingen vele gemaakte foto's van hand tot hand. Een van de deelnemers zong enkele liederen en zorgde zo mede voor een prettige sfeer van de bijeenkomst die begonnen was met een uurtje gezellig kegelen.

Harderwijk Znojmo

Onlangs is het derde nummer verschenen van de Nieuwsbrief van het comité Harderwijk-Znojmo. Daarin zegt het comité bijzonder ingenomen te zijn met de manier waarop de stedenband steeds meer gestalte krijgt door de inzet en het enthousiasme van zoveel inwoners, zowel in Harderwijk als in Znojmo.

Ook vanuit het naburige Hierden worden contacten onderhouden. Zo was het Hierdense koor "De Tippezangers" een weekend in september in Znojmo en heeft daar met succes opgetreden

VAN EN OVER TSJECHIË EN SLOWAKIJE

De politieke situatie in Slowakije

Vrienden zijn pas echt vrienden als ze je ook op je onprettige eigenschappen wijzen, hoewel je dat misschien niet meteen op prijs stelt... Daarom toch graag hier een samenvatting van de zorgen die men zich op internationaal vlak maakt over de ontwikkelingen in Slowakije.

Het is algemeen bekend dat de Slowaakse regering wordt gedomineerd door de partij van de heer Mečiar (HZDS), die geregeld openbaar in de clinch gaat met de President van het land de heer Kováč. Dit gaat zo ver dat de regering de President openlijk heeft verzocht af te treden (19 september). Het begin van de "vijandelijkheden" vond al plaats in begin 1994 toen de President de heer Mečiar kritiseerde wegens een niet geheel democratisch gedrag. Dit leidde er toen toe dat de regering in het Parlement tot aftreden werd gedwongen.

Er is nogal wat gebeurd wat de wenkbrauwen van velen deed fronsen. Enkele feiten ervan wil ik graag noemen:

- * de pogingen door de meerderheid om parlementsleden van de oppositie (Democratische Unie) te schrappen,
- * de benoemingen van vriendjes op sleutelposities bij radio en tv,
- * het schrappen van kritische programma's,
- * het verbod "valse informatie" te geven.

Administratiekantoor J. Numan
Noorderdiep 23
3332 RK Zwijndrecht

gevestigd sinds 1975

- verzorging van uw
boekhouding

- loonadministratie

- alle fiscale aangiften

Vraagt u vrijblijvend om een
offerte van de jaarlijkse kosten!

Telefoon 078 - 612 13 59

De Amerikaanse regering en de Europese Commissie, hebben de Slowaakse regering op de hoogte gesteld van hun zorgen. Dit nieuws heeft echter de Slowaakse pers niet gehaald.

Er is echter ook positief nieuws te vermelden.

Na vier jaren van stagnatie, begint de economie aan te trekken hoewel de privatisering het laatste half jaar erg werd vertraagd. Ook de gespannen situatie met buurland Hongarije is in kalmer vaarwater. Het zou zelfs mogelijk zijn dat de rechtszaak bij het Internationaal Hof van Justitie in Den Haag over de waterverdeling bij de Gabčíkovo-dam wordt teruggetrokken omdat op technisch niveau de beide landen elkaar kunnen ontmoeten. Ieder herinnert zich dat de beide landen een verdrag sloten onder Franse druk ter gelegenheid van de Conferentie voor de Stabiliteit in Europa (maart 1995) in Parijs. Het ziet er naar uit dat het Slowaakse Parlement dit verdrag zal goedkeuren tegen het einde van dit jaar.

Een nieuw land dat zijn politieke regels moet ontwikkelen en verder in een economisch moeilijk parket zit heeft het niet gemakkelijk. Wij hopen dat Slowakije de groeistuipe goed zal doorkomen en dat de Slowaken van de volgende eeuw trots zullen zijn op wat hun land heeft bereikt.

Kamer in Praag behoedt voor miskleunen

Halleluja-verhalen over zaken-
doen in Tsjechië zul je van de
Nederlandse Kamer van Koop-
handel in Praag niet horen.
Het land behoort met zijn
gestaag groeiende economie
en redelijk lage inflatie onge-
twijfeld tot de aantrekkelijkste
export- en investeringsge-
bieden in Midden- en Oost-
Europa, maar de Kamer tem-
pert liever al te hoog gespan-
nen verwachtingen. "Soms is
het voor het midden- en klein-
bedrijf verstandiger de expan-
siedrift tot West-Europa te
beperken", zegt manager
Frans Witpeerd.

Niet dat zakendoen met Tsjechië niet loont. Sinds
de 'fluwelen revolutie' in 1989, is het land bezig
aan een gestage economische opmars, vooral
dankzij de 'Thacheriaanse' aanpak van premier
Klaus en de aanwezigheid van een traditioneel
sterke industrie. Voor dit jaar wordt de welvaarts-
groei geschat op ongeveer 5 procent. De inflatie
is met 10 procent laag in vergelijking met om-
ringende landen.

Zeker voor bedrijven die de landen in Midden- en
Oost-Europa als een belangrijk afzetgebied zien, is
Tsjechië volgens Frans Witpeerd een prima oefen-
vijver en springplank. 'De markt is met tien
miljoen consumenten overzichtelijk en mede daar-
door redelijk voorspelbaar. Dat biedt veel zeker-
heden. Het is voor het midden- en kleinbedrijf
(MKB) handiger om in Tsjechië te beginnen, dan
in bijvoorbeeld Roemenie,' aldus Witpeerd, die de
Haagse vestiging van de Kamer van Koophandel
in Praag leidt.

Desondanks blijft Tsjechië een vrij moeilijke
markt. Witpeerd 'kan en wil' geen kansrijke
sectoren noemen. Dat noemt hij 'generaliseren'.
Of een ondernemer wel of niet succes heeft
hangt af van zijn produkt en het moment dat hij

uitkiest om ermee de Tsjechische markt op te gaan, aldus Witpeerd. Het gaat er vooral om
creatief te zijn, want bedrijven moeten via marktniches zien te penetreren.

Bedrijven die zich willen oriënteren op hun mogelijkheden kunnen een afspraak maken met de
Kamer in Den Haag, voor een eerste, gratis, advies. Een ondernemer moet volgens Witpeerd in
ieder geval beschikken over een flinke portie geduld. De cultuur van het zakendoen is er een
van 'lukt het vandaag niet, dan morgen wel' en de opbouw van een noodzakelijk contacten-
netwerk kan jaren duren. Onderwijl moet de buitenlandse exporteur of investeerder zijn weg
zien te vinden in een volgens Witpeerd tamelijk 'ondoorzichtig' web van distributeurs.

Bedrijven moeten dus fors investeren in tijd en moeite en - afhankelijk van de branche - er ook
rekening mee houden dat ze de eerste jaren nauwelijks rendement zullen zien. Witpeerd waar-
schuwt bedrijven er dan ook voor zich niet het hoofd op hol te laten brengen, bijvoorbeeld
door de bekende verhalen over produceren tegen lage loonkosten. 'Dat is natuurlijk iets wat
iedere ondernemer nastreeft. Maar wanneer dat de enige reden is om in een land als Tsjechië
te gaan zitten, rijst toch de vraag of het niet verstandiger is om thuis te blijven en meer in
automatisering te investeren. Die afweging moet zeker worden gemaakt.' De Kamer ziet het
als zijn belangrijkste taak bedrijven te helpen zoeken naar een lokale agent, distributeur of
onderneming om produktie bij onder te brengen. Volgens Witpeerd is zo'n zoektocht voor een
individueel bedrijf haast ondoenlijk, omdat het nog heel moeilijk is om aan gegevens te komen.
'Maar wij kunnen vanuit onze ervaring en via contacten toch een aardig beeld schetsen van
een bepaalde branche en ook nagaan wat de financiële situatie van bepaalde bedrijven is'.

De Kamer geeft niet alleen adviezen over zakendoen maar
helpt ook bedrijven die personeel zoeken voor hun vestiging in
Tsjechië. De organisatie neemt daarmee volgens Witpeerd
geen werkzaamheden over die een onderneming zelf moet
doen. 'We zetten ons contactennetwerk in en adviseren een
bedrijf in welk blad het beste kan worden geadverteerd. We
helpen ook bij een eerste selectie. Goed personeel is in
Tsjechië lastig te vinden. De werkloosheid is met name in
Praag zeer laag en het werven van personeel gaat voorname-
lijk via het circuit'.

Jongere Tsjechen verdienen als partner en werknemer de
voorkeur, tipt Witpeerd tot slot. 'Oudere Tsjechen denken vaak nog heel erg hiërarchisch.
Creativiteit ontbreekt bij hen nogal en ze durven weinig initiatieven te nemen'.

De Nederlandse Kamer
van Koophandel Praag
heeft een vertegenwoor-
diging in Nederland.
Het adres is:
Bezuidenhoutseweg 181
2594 AH Den Haag
tel.: 070-385 7587.

Economie Slowakije ligt op koers

Terwijl de president en de premier met modder naar elkaar gooien, doet de economie van Slowakije het onverwacht goed. Het land combineerde vorig jaar een energieke groei van 5 procent met een inflatie van minder dan 10 procent. Redenen voor de Nederlandsche Credietverzekering Maatschappij om het dekkingsbeleid op Slowakije te verruimen van 25 naar 50 miljoen gulden.

Slowakije is altijd anders geweest dan Tsjechië en het lijkt alsof na de scheiding op 1 januari 1993 de verschillen eerder zijn toe- dan afgenomen. Simpel gezegd: Tsjechië kent een stedelijke, industriële cultuur, terwijl Slowakije meer een dorpse, agrarische samenleving is. Toch heeft Slowakije veel meer te bieden dan zonnebloemolie en bietsuiker. Gedurende het communisme is er veel zware industrie ontwikkeld, vooral staal (in het oosten rond Košice) en chemie. Het zijn deze industrieën die optimaal hebben geprofiteerd van de opleving van de economische conjunctuur in Europa. Een deel van de productiecapaciteit is echter sterk verouderd en voldoet soms niet aan de elementaire milieu-eisen. Dit betekent enerzijds dat de sterke groei van de Slowaakse economie misschien van korte duur is, maar anderzijds dat er kansen voor leveranciers van nieuwe machines, milieutechnologie en meet- en keuringsapparatuur bestaan.

Andere sectoren die sterk opkomen zijn de farmaceutische en de papierindustrie. Deze sectoren bieden mogelijkheden voor samenwerking en investeringen. Een van de voornaamste redenen voor investeringen in Slowakije zijn de lage lonen van gemiddeld 350 gulden per maand. Sommige arbeidsintensieve productieprocessen, zoals bijvoorbeeld de productie van printplaatjes en kabelbomen die in Nederland niet veel meer plaatsvindt, zijn in Slowakije nog wel lonend en zorgen voor broodnodige werkgelegenheid.

Nederlandse bedrijven kunnen ook inspelen op ontwikkelingen in de sectoren transport en telecommunicatie, waarin binnenkort investeringen zullen plaatsvinden. De Slowaakse regering

hecht veel waarde aan een goed wegennet. Opdrachten voor de aanleg van wegen zijn te verwachten. Slowakije kent zowel plaatsen met ernstige milieuschade als uitgestrekte en ongerepte natuurgebieden. Daarom kunnen bedrijven in Slowakije uitstekend uit de voeten, of ze nu actief zijn in het 'grijze' dan wel het 'groene' milieu (toerisme).

Economisch gezien ligt Slowakije op koers. Op het politieke vlak zijn de ontwikkelingen wat moeilijker te voorspellen. In 1994 is het land door maar liefst drie regeringen bestuurd. Opvattingen over democratie en goed bestuur verschillen nog met die in West-Europa. Premier Mečiar en zijn partij HZDS beheersen het politieke leven en de oppositie concentreert zich op dit moment rond president Kováč. Het politieke geharrewar heeft weinig gevolgen gehad voor de economische doelstellingen van de overheid. De inflatie en de koers van de Slowaakse kroon werden er nauwelijks door beïnvloed. De kroon is sinds 1993 slechts met 10 procent gedevalueerd en handhaaft zich op dit niveau. Sinds 1 oktober dit jaar is de Slowaakse kroon intern en extern convertibel. De overheidsreserves aan buitenlandse valuta bedraagt ruim 4 miljard US dollar.

De politieke situatie is wel van invloed geweest op de privatisering. De laatste golf van de couponprivatisering is in Slowakije afgeblazen. In plaats van aandelen hebben de burgers recht op een staatsobligatie gekregen. Intussen verkoopt de overheid bedrijven meestal direct aan bijvoorbeeld het management. Dit gebeurt vaak tegen veel lagere prijzen dan buitenlandse investeerders bereid zouden zijn te betalen. Het is niet eenvoudig inzicht te krijgen in deze verkoopprocessen. Geïnteresseerde investeerders doen er goed aan uitvoerig poolshoogte te gaan nemen en goede contacten met het management van de bedrijven aan te knopen.

Een artikel uit het blad Buitenlandse Markten van 18 november 1995, geschreven door drs. W. Plomp van de Nederlandse Ambassade te Praag.

De editie van 18 november 1995 van het blad Buitenlandse Markten is met name gewijd aan Tsjechië. Het bevat o.a. artikelen over de regels van de Tsjechische markt en het gevoerde sociaal-economisch beleid. Het blad Buitenlandse Markten is een bulletin van de EVD (Economische Voorlichtingsdienst), onderdeel van het Ministerie van Economische Zaken. Losse nummers zijn te koop à f. 9,95. Voor meer informatie kunt u contact opnemen met het EVD-informatiecentrum, telefoon 070-379 8811.

VAN EN OVER TSJECHIË EN SLOWAKIJE

Uit de knipselmap

Priesterproblemen

Getrouwde priesters, vrouwelijke priesters. Steeds vaker gaan er binnen de Rooms Katholieke kerkelijke gemeenschap stemmen op dat dat zou moeten kunnen, maar de hoogste organen in het Vaticaan, de huidige paus voorop, zijn tegen.

Volgens een bericht in Trouw van 16 november jl. hebben de strenge kerkelijke regels in deze in het voormalige Tsjechoslowakije speciale problemen opgeleverd. Tijdens het communistische bewind zijn daar namelijk in het geheim nog al wat personen tot R.K. priester gewijd. Het zou om ongeveer 250 priesters en een zestiental bisschoppen gaan en van hen was een aantal al getrouwd. Die huwelijks staat werd geen bezwaar gevonden. Er was dringend behoefte aan aanvulling van het te geringe aantal geestelijken en bovendien was het getrouwd zijn een goede dekmantel voor het priesterschap. Nu de kerk weer in volledige vrijheid kan werken is er een probleem. Al sinds 1990 zijn de voormalige ondergrondse priesters bezig hun benoeming erkend te krijgen door het Vaticaan. Volgens een mededeling van de secretaris van de Tsjechische R.K. Bisschoppenconferentie, Miloslav Fiala, is van zo'n 50 in het geheim gewijde priesters hun status bevestigd en mogen zij werken binnen wat genoemd wordt "officiële kerkstructuren". Ongeveer zestig andere priesters en ten minste één bisschop zijn werkzaam binnen "het permanente diaconaat" van de R.K. kerk. Zij mogen dopen en trouwerijen en begrafenissen leiden, maar geen biecht afnemen en geen mis opdragen.

Miloslav Fiala heeft nu een plan naar buiten gebracht, dat inhoudt dat het Vaticaan een Grieks-orthodox bisdom zou moeten creëren, welk bisdom dan voor de geestelijke zorg voor de 15.000 leden van het al bestaande Grieks-orthodoxe bisdom in Slowakije zou zorgen met behulp van een aantal getrouwde priesters uit Tsjechië. Die krijgen dan de status van Grieks orthodox priester en worden werkzaam in een kerk die, al is zij toegewijd aan Rome, eigen tradities heeft en daar valt het hebben van getrouwde priesters ook onder. Fiala denkt dat het nieuwe bisdom er spoedig kan zijn gelet op het van de begonnen discussie tussen het Vaticaan en de Grieks-orthodoxe kerkleiders in Slowakije te verwachten resultaat.

Ondertussen is ook naar buiten gekomen dat in het Tsjechoslowakije van vóór de omwenteling ook enkele vrouwen tot priester van de ondergrondse kerk zijn gewijd. Een van hen, Ludmila Javorová, heeft zich onlangs als zodanig bekend gemaakt en in een Weens religieus tijdschrift onthuld dat zij in 1970 is gewijd en gewerkt heeft onder bisschop Felix Davídek, een leider van de vroegere ondergrondse kerk.

Niet eerder was een dergelijke mededeling in het openbaar gedaan. Secretaris Fiala liet dadelijk weten dat hem niets bekend is over vrouwelijke priesters. Maar kardinaal Vlk heeft inmiddels erkend dat bisschop Davídek indertijd ook vrouwen tot priester heeft aangesteld.

Trouw onthult in het artikel niet of voor dat probleem ook een oplossing wordt voorbereid. Wel dat de priesteres een brief aan de paus heeft geschreven met daarin een verklaring van de omstandigheden van haar benoeming. Een antwoord zou nog op zich laten wachten.

Een gesprek met uw
Tsjechische vrienden of za-
kenrelaties voeren?
Bloemenexport naar Tsjechië?

Leer dan Tsjechisch!

Ervaren leraar met zeer uit-
gebreid eigen Nederlands les-
materiaal.

Privélessen in Purmerend.
Doeltreffende individuele be-
geleiding.

Tel. 0299-438 238

Premier Klaus wil de Europese Unie redden

In Elsevier van alweer 30 september 1995 zegt Stevo Akkerman, die ook voor tal van andere bladen actief is en daarom herhaaldelijk in de knipselmap belandt, dat iemand die vanuit het niets in het centrum van Praag gedropt zou worden, nooit uit zichzelf tot de ontdekking zou komen, dat hij was geland in een stad waar nog niet lang geleden een communistische dictatuur heerste, de hoofdstad van een land dat "het Biafra van de geest" werd genoemd. Alleen fijnproevers herkennen aan sommige ornamenten de stijl van het socialistisch-realisme, aldus Akkerman, die onder andere wijst op het "American Center for Culture and Commerce" dat een gebouw heeft betrokken waarin eens het Leninmuseum was gevestigd. Het communisme uitgewist, nu "een historische stad als vele andere met hooguit wat extra achterstallig onderhoud".

Volgens de schrijver is dat ook precies wat de regeerders willen: Praag een normale stad en Tsjechië een normaal land. Regeringsleider Václav Klaus laat geen gelegenheid voorbij gaan dit feit wereldkundig te maken en hij voegt er met graagte aan toe dat het in de andere landen in Midden- en Oost Europa heel wat minder gaat. Veel Tsjechen vinden dat ook en Stevo Akkerman zegt dat je hen vaak diep beledigd als je hen "Oosteuropes" noemt.

Een belangrijk doel van de regering in Praag is de Tsjechische Republiek zo snel mogelijk in de Europese Unie te krijgen. Heel begrijpelijk misschien, maar premier Klaus is met een heel bijzonder extra argument gekomen. Hij wil de Europese Unie redden door de Tsjechische toetreding. Want, zo zegt Klaus in het blad Reflex en Akkerman citeert dat weer in zijn Elsevier-artikel, "er is voor ons in Europa een anti-linkse rol weggelegd." En hij - Klaus - voegt als verklaring toe dat Tsjechen aan 40 jaar communisme een overgevoeligheid hebben overgehouden tegenover alles wat riekt naar staatsinterventie. Die overgevoeligheid is volgens de regeringsleider een deugd en hij beschouwt zelf de EU als een "welhaast crypto-communistisch instituut". Maar een tweede fluwelen revolutie komt eraan als Tsjechië lid wordt van de EU, heeft Klaus daaraan toegevoegd, aldus Stevo Akkerman. Die ook minder juichende en zelfverzekerde tonen wel zegt tegen te komen. Zo is hij op bezoek geweest bij het adellijk echtpaar Jiří en Bettina Lobkowicz, bewoners van het kasteel Mělník (als ik het wel heb, zijn zij al eens eerder uit de knipselmap opgedoken). Lobkowicz heeft Stevo Akkerman heel andere dingen voorgehouden. Hij heeft het niet op de retoriek van de premier. Prins Jiří signaleert minder prettige zaken als bureaucratie en openlijke of heimelijke tegenwerking. Hij is niet te spreken over de Tsjechische samenleving, het ontbreken van moraal. Volgens hem wordt er gestolen bij het leven. Bij het kasteel hoort een boerderij. Twintig procent van de oogst verdwijnt in de zakken van het personeel. En in het restaurant verdwijnt ook van alles. Lobkowicz, die van beroep bankier is, oordeelt hard over Klaus, die volgens hem het spirituele vacuüm van na de val van het communisme is gaan opvullen met een materialisme van de ergste soort. De staat geeft geen ethisch voorbeeld en zo tekent de interviewer op uit de prinselijke mond: "Lenin zei openlijk dat hij de moraal offerde aan het communisme. Klaus offert de moraal aan het kapitalisme." Is dat gezeur van een prins over verdwenen vorken? Stevo Akkerman schrijft dat Jiří Lobkowicz niet alleen staat in zijn kritiek. Hij hoort soortgelijke geluiden wel meer en die komen vaak van voormalige dissidenten, mensen die aan de wieg hebben gestaan van de roemrijke fluwelen revolutie. De een vindt dat het niet goed zit met de heersende ideeën over mensenrechten, een ander hekelt een gebrek aan een werkelijk democratische mentaliteit. Ook het gemis aan burgerzin wordt genoemd. Al deze critici heeft Akkerman gewezen op de persoon van Václav Havel, de grootste moralist - in de goede zin van het woord - van Midden Europa. Maar ze beschouwen hem als de laatste der Mohikanen.

Uit en thuis in Tsjechië en Slowakije

Auto-, bus-,
en vliegvervoer
Hotels
Theater tickets
Eigen kantoor in Praag

Voor uitgebreide
informatie: **Tailormade Travel**
Trasmolenlaan 12
3447 GZ Woerden
Telefoon 03480 - 2 47 00
Fax 03480 - 2 01 02

Eenzaam, nu bijna alle ex-dissidenten uit de Tsjechische politiek zijn verdwenen, vooral door wegstemmen bij de verkiezingen van 1992. En politiek ook tamelijk machteloos, als president. Als Havel appelleert aan het betere ik van 's lands politici en uitingen van racisme, het bureaucratisch negeren van burgerrechten, asociale activiteiten en nog zo het een en ander hekelt, reageren Klaus en zijn medestanders niet in het openbaar, maar volgens de schrijver van het Elsevier-artikel heeft de premier binnenskamers de woorden van zijn voornaamgenoot "een oorlogsverklaring" genoemd.

En het Tsjechisch publiek interesseert het niet zo veel. Dat vindt de president erg eerlijk maar niet zo kundig en daarentegen premier Klaus erg kundig, maar niet zo eerlijk. Dat blijkt uit peilingen, zegt Stevo Akkerman en hij denkt dat voor de meeste Tsjechen dat laatste toch een meer aantrekkelijke combinatie is, realistisch in de politiek als ze zijn.

Kuren in Piešťany

In de Haagsche Courant van 11 november jl. een groot verhaal van Loek Moor over een groep mensen uit Den Haag en omgeving die als reumapatiënt of lijdend aan de ziekte van Bechterew een drieweekse kuur in het Slowaakse Piešťany hebben meegemaakt. Als proefkonijnen of om het wat netter te zeggen als experimentegroep, "uitgezonden" door het Haagse ziekenfonds AZIVO. De door een reumatoloog geselecteerden gingen "thuis", ondanks intensieve behandelingen niet vooruit en men wil zien of een kuur in Slowakije hen wat verder kan brengen. De reis werd per vliegtuig gemaakt en inclusief vol pension en alle behandelingen kost dat per deelnemer het ziekenfonds f 3500,-. Daarvoor kom je in Nederland niet terecht.

Het is overigens geen verkapte plezierreis geworden, laat Loek Moor weten. De behandelingen zijn intensief en de therapieën vaak uiterst vermoeiend. Geen rustoord maar een instelling waar het aanpoten geblazen is. Op het programma staan hydrotherapie, modderbaden, diverse massages, electrotherapie, fitness, sprudelbaden en zwemmen. Maximaal 5 behandelingen per dag, waarvan de eerste soms al om half zeven in de ochtend, want er zijn nog zo'n 2200 kurende patiënten méér in Piešťany.

De verslaggever praat met internist Pilka, die al 25 jaar in het kuuroord werkt, dat in de jaren zestig is opgezet met financiële steun van Arabieren. Pilka is trots op "zijn" Piešťany. Jammer vindt hij het dat de Nederlanders veel te laat onder behandeling komen. Dat vermindert de mogelijkheden. Aangesproken over de zwaarte van de behandelingen geeft hij toe dat die niet mis zijn, maar dat er nooit sprake is van gevaar. Ook niet voor de vele ouderen. Vooral de Amerikaanse patiënten zijn vaak op leeftijd; 60% is boven de zeventig. De internist geeft toe dat je geen wonderen mag verwachten. Maar hij stelt dat een groot deel van de patiënten toch beter is als ze weggaan dan toen ze kwamen. Dat hoort Loek Moor ook van deelnemers die aan het eind zijn van hun drieweekse kuur, die door een Fries ziekenfonds is georganiseerd. Zij komen trouwens niet voor de eerste keer en zeggen zich na drie weken Piešťany echt beter te voelen. En die verbetering houdt zeker een half jaar aan, dus ze hopen op voortzetting van de ziekenfondsactie. Ook de Azivogroep heeft aan het eind van de drie weken positieve ervaringen. Ze zijn dan ook dankbaar gestemd. Het was zwaar maar de moeite waard. Gehoopt wordt dat ook bij hen de verbetering voorlopig zal aanhouden.

Volgens Pilka is het beter vier weken te komen. Dan is het resultaat altijd beter, laat hij Loek Moor weten. Piešťany kan nog meer patiënten aan. De artsen ook. Hun loon is afhankelijk van de omzet en die levert nu gemiddeld zo'n f 600,- per maand per specialist op. Ook voor medische werkers is Slowakije een lage-lonen land.

Slowakije in de aanval

Hier en daar bestaat wel eens de indruk dat de Slowaakse Republiek wat al te passief optreedt als het er om gaat het buitenland open te leggen voor produkten en diensten van het nog jonge Midden-Europese land.

Opmerkelijk was het dus tijdens een verblijf in de Verenigde Arabische Emiraten bij het inzien van de leidende krant, Gulfnews, een groot artikel aan te treffen ter gelegenheid van de opening van een permanent handelscentrum in de hoofdstad Abu Dhabi, een initiatief van Slowakije om de groeiende activiteiten een extra stimulans te geven. De opening ging gepaard met een groot opgezette vijfdaagse expositie van goederen en diensten. In een interview met de Slowaakse zaakgelastigde in de Golfstaat, Dušan Horniak, zegt deze dat Slowaakse firma's al aardig vaste voet in het Midden-Oosten hebben en vooral in de Emiraten. Door de opening van een vast handelscentrum moet een forse uitbreiding van de export mogelijk zijn.

Veertig Slowaakse bedrijven namen aan de tentoonstelling deel. Zij boden technisch materiaal aan voor oliewinning en verwerking, maar ook consumptie-goederen als geluidsapparatuur en kristal. Ook bouwbedrijven gaven acte de présence en door de Slovak Building Contractors Union werd onlangs in Abu Dhabi een permanent kantoor geopend. Er valt veel te bouwen in deze contreien en geld is er genoeg. In het artikel geeft Gulfnews nog een overzicht van de Slowaakse geschiedenis en economische ontwikkeling en het blad geeft te kennen vertrouwen te hebben in de kansen van de Slowaken in het gebied van de Arabische Golf.

Elders in de krant een grote advertentie, waarin de komst van een grote handelsdelegatie naar de tentoonstelling wordt aangekondigd plus de mededeling dat ook een bezoek gebracht zal worden aan de Kamer van Koophandel van Dubai (de tweede stad van de Emiraten) en dat men graag zakenmensen zal ontmoeten die interesse hebben in import vanuit de Slowaakse Republiek. Volgt een lange opsomming wat Slowakije in de aanbieding heeft. Dat gaat van gezondheidsschoenen en meubels tot brandweermateriaal en waterleidingsystemen.

Jan van Gastel

**VAN URK, OOK IN HERFST EN WINTER FIJNE
VAKANTIES IN DE TSJECHISCHE REPUBLIEK:**

**PERSOONLIJK GECONTROLEERDE APPARTEMENTEN, PENSIONS EN
VAKANTIEWONINGEN IN VERSCHILLENDE PRIJSKLASSEN IN:**

- * **PRAAG**, met eventuele culturele reserveringen en/of excursies.
- * **MIDDEN- EN ZUID BOHEMEN**, o.a. **SLAPY** (stuwmeer, vissen),
TELČ (door UNESCO beschermd cultureel monument),
STRUHAŘOV (kastelen, paardrijden, golf, vis- en wandelgebied),
ŠUMAVA (uitgestrekt wandelgebied, langlauf, veel natuurschoon).
- * **REUZENGEBERGTE** (uitgestrekt fiets- en wandelgebied, veel natuurschoon, vanaf Kerstmis sneeuwzeker!)

UW WINTERSPORTVAKANTIE IN MAART NU BOEKEN IS NOG MOGELIJK!

Inlichtingen bij: Van Urk, Amsterdam, telefoon 020 - 623 1662
telefax 020 - 624 2036

Uit de Carolina E-mail noteerden wij het volgende:

Tsjechië

- Tsjechië is in november 1995 lid geworden van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling, ook wel genoemd de OESO. Hiermee is Tsjechië het 26e-lid van de OESO en de eerste van de voormalige communistische landen uit Midden- en Oost-Europa.
- De milieuorganisatie Duha (regenboog) heeft Shell ervan beschuldigd indirect betrokken te zijn bij de executies in Nigeria. Veertig leden van Duha hebben op 23 november het kantoor van Shell in Brno 20 minuten bezet. Duha wil hiermee de aandacht vestigen op de executie van de schrijver Ken Saro-Wiwa.
- De Tsjechisch - Slowaakse grens wordt korter.
Het Tsjechische parlement heeft een voorstel goedgekeurd om besprekingen te voeren over de Tsjechisch - Slowaakse grens. De grens zal door het 'rechttrekken' korter worden, van de oorspronkelijke 285 km wordt het 251 km. Het kleine dorp Sidonie wordt Tsjechisch en U Sabotu wordt Slowaaks. Hiermee wordt in totaal 450 ha land omgewisseld.
Burgemeester Javorník van U Sabotu vindt de beslissing van de Tsjechische regering schaamteloos. Hij zegt dat van de 37 huishoudens in U Sabotu er ongeveer 20 naar Tsjechië willen verhuizen. De Tsjechische regering heeft toegezegd om in deze gevallen hulp te bieden.
- Café Slavia in 1996 open.
Het ziet er naar uit dat met de uitspraak van de rechter op 17 november het slepend conflict over het beroemde Praagse koffiehuis Café Slavia ten einde is. De rechter oordeelde dat het contract tussen de Muziek Academie Arta (AMU) en de Bostonse firma HN Gorin ongeldig is. Het contract is afgesloten zonder toestemming van het 1e Praagse districts bureau.
Volgens de krant Lidové Noviny heeft de advocaat van AMU al vanaf het begin gewezen op de ongeldigheid van het contract. Daarom werd een jaar geleden het Lažanský Palác, het gebouw waar Café Slavia in zit, door AMU opnieuw te huur aangeboden. Het bedrijf Parnas zal hoogstwaarschijnlijk de nieuwe huurder worden. Filip Šedivý, een van de eigenaren van Parnas, zei dat het koffiehuis 8 maanden na het begin van de verbouwingswerkzaamheden geopend moet zijn. Hij zei verder dat het koffiehuis er net als in 1930 uit zal gaan zien en bezocht zal worden door studenten en leraren.
Aan de campagne voor Café Slavia, een ontmoetingsplaats van vele Tsjechische intellectuelen en artiesten, hebben veel bekende Tsjechen deelgenomen. "Het is een mooi cadeau voor de Tsjechische cultuur en intelligentsia voor 17 november", zei president Havel.
- Rusland begint met terugbetaling van de schuld aan Tsjechië.
De Tsjechische minister van financiën Ivan Kočárník en de Russische vice premier Yuri Yarov hebben op 17 november een verdrag getekend ter voorkoming van dubbele belastingheffing en belastingontduiking. Tegelijkertijd heeft men een programma voor technische en wetenschappelijke samenwerking overtekend.
Op een persconferentie na de ondertekening zei Yarov dat Rusland een schuld van 130 miljoen Amerikaanse dollar in goederen aan Tsjechië zal terugbetalen. Voor nog eens 70 miljoen Amerikaanse dollar worden nog goederen en partners gezocht. De betaling van de resterende 3,5 miljard Amerikaanse dollar hangt af van de belangstelling van Tsjechische zakenlieden en de Russische voorwaarden (aangeboden is deelneming in zes verschillende Russische bedrijven), zei Kočárník.
- Met betrekking tot het huwelijk is er een aantal nieuwe wetten aangenomen.
Een huwelijk mag voor de burgerlijke stand of voor de kerk worden gesloten, maar voor een officiële erkenning moet het huwelijk wel bij de burgerlijke stand worden aangemeld.

De echtgenote heeft het recht om haar meisjesnaam te behouden en te gebruiken. Ook de wet op gemeenschap van goederen is vernieuwd en er bestaat een mogelijkheid om huwelijkse voorwaarden vast te laten leggen. Voor echtparen die al 6 maanden gescheiden leven en beiden akkoord gaan met de echtscheiding, is de procedure vereenvoudigd.

De regering heeft een voorstel voor het instellen van een register voor samenwonenden, waar dus ook homoseksuele paren geregistreerd kunnen worden, niet goedgekeurd.

- Er zijn ook nieuwe en aanvullende regelingen aangenomen voor de handel en bedrijven. Het aantal regelingen is verminderd en het aantal beroepen waarvoor een vergunning nodig is, is afgenomen. Hierdoor is het makkelijker om een bedrijf te starten. Een heleboel vergunningenstelsels zijn ook geliberaliseerd. Men heeft nu alleen nog voor het eindprodukt een vergunning nodig, terwijl men voorheen voor elke stap van het productieproces een vergunning nodig had.

Buitenlanders die een bedrijf willen beginnen of een beroep willen uitoefenen, moeten aan extra voorwaarden voldoen. Er mag tegen hem/haar de afgelopen drie jaar geen arrestatiebevel zijn uitgegeven. Hij/zij moet Tsjechisch spreken en moet binnen een jaar aantonen dat hij/zij een kranteartikel inhoudelijk goed begrijpt en daarvan in het Tsjechisch een samenvatting kan schrijven.

Slowakije

- In een radiotoespraak heeft de Slowaakse president Michal Kováč, in verband met de demarche van de Verenigde Staten en de Europese Unie, de coalitieregering sterk bekritiseerd. Kováč verwierp de houding van premier Vladimír Mečiar en ontkende dat hij opdracht had gegeven voor de demarche. De demarche komt voort uit de bezorgdheid van het Westen over de politieke situatie in Slowakije. "Niet de president moet worden gewisseld, maar de manier waarop binnenlandse politiek wordt bedreven". Kováč beschuldigt het kabinet van het centraliseren van de macht en minachting van de wet. Deze feiten worden verhuld door de vuile campagne die gevoerd wordt om de president te verwijderen.

"Een aantal problematische beslissingen van de coalitieregering heeft niet alleen onze kredietwaardigheid internationaal geschaad, maar ook het wantrouwen gewekt ten opzichte van onze houding inzake Europese en transatlantische verhoudingen". In het slot van zijn toespraak riep Kováč de regering nog eens op voor een dialoog en betoogde dat hij klaar staat voor een goede samenwerking. "Het zou nuttig zijn om de plannen om de macht te vergroten en te concentreren te stoppen en ons te concentreren op het versterken van een democratische regering en wetgeving", zei Kováč.

Mečiar reageerde op de toespraak van Kováč met de bekendmaking dat het conflict tussen de president en de regering snel moet worden beëindigd. "Er zijn drie mogelijkheden. De president kan zelf aftreden, maar daarvoor ontbreekt het hem aan moed. Het parlement kan bemiddelen, en uiteindelijk het volk, in een referendum", zei Mečiar in het dagblad Mladá Fronta Dnes.

- Een vertegenwoordiger van de SNS, de Slowaakse Nationalistische Partij, verklaarde op 8 november dat in het belang van de binnenlandse politieke rust, zijn partij geen voorstel zal indienen voor een onderzoek naar een vermeend hoogverraad van president Kováč.

Restaurant Behemen

**Het enige Tsjechische
restaurant in Nederland**

Vlees- en visspecialiteiten

**Appelhaven 26
1621 BC Hoorn (N.H.)
Tel. 02290-47692**

De zakenman Robert Krajnak is een petitie gestart om premier Mečiar tot orde te roepen. Krajnak is van plan een paginagrote advertentie in het dagblad SME te plaatsen, waarin hij schrijft: "Ik ben geboren in een totalitaire staat, ik wil er niet in sterven". Krajnak wil tegen het einde van 1995 350.000 handtekeningen hebben verzameld, wat nodig is voor een referendum.

De Unie van Slowaakse Film Distributeurs en de Vereniging van Slowaakse Bioscoop-eigenaren hebben op 9 november de Tsjechische film 'Once there was a Cop' vertoond met Slowaakse ondertiteling. Hiermee willen zij de aandacht van het publiek vestigen op de absurde regeling, dat Tsjechische films vertaald (nagesynchroniseerd) of ondertiteld moeten worden.

Zonder protesten worden veel buitenlandse films in Slowakije vertoond die in het Tsjechisch zijn nagesynchroniseerd. De nieuwe wet verhoogt de kosten van de bioscoop-exploitanten, voor het publiek wordt een komedie een tragedie. Met het vertonen van de film op 9 november wilde men aantonen tot welke gemakkelijke dialogen het vrij vertalen van specifieke Tsjechische uitdrukkingen leidt.

Dit was een laatste poging van de film-distributeurs om de wet op audiovisuele producten, die deel uitmaakt van de omstreden taalwet, tegen te houden. De wet bepaalt voorts dat minimaal 15% Slowaakse en 15% Europese films moeten worden vertoond. En dat terwijl er heel weinig Slowaakse films worden geproduceerd. Als de wet wordt aangenomen, dan gaat het in 1997 in.

Op 15 november heeft het Slowaakse parlement de nationale taalwet goedgekeurd. Tijdens het debat hierover, zei de minister van cultuur Hudec dat "de tweede-rangs positie van het Slowaaks in een land met meerdere talen, vandaag de dag de communicatie in deze taal onderdrukt". De vertegenwoordiger van de Hongaarse coalitie Rosza noemt de wet "een instrument voor het assimileren van minderheden, hetgeen in strijd is met een aantal internationale verdragen".

Volgens de nieuwe wet moeten alle regerings- en gezondheidsrichtlijnen in de officiële taal worden uitgevoerd. Echter, huwelijken hoeven niet in het Slowaaks te worden gesloten. Ook het onderwijsdeel bevat de mogelijkheid om colleges op de universiteit en collegedictaten in een andere taal uit te voeren.

De wet geeft niet specifiek de verplichting van het ondertitelen of nasynchroniseren van films aan, maar wel de verplichting dat het begrijpelijk is.

Het debat vond plaats in een zeer gespannen sfeer. Op voorstel van de regeringspartij HZDS (de partij van premier Mečiar) moest elk parlamentslid staande kenbaar maken of hij/zij tegen of voor de taalwet was. De zitting werd live op de Slowaakse televisie uitgezonden en besloten met het zingen van een versie van het lied 'Hey Slowaken!'.

Onder voorwaarde dat er snel een wet voor minderhedentalen wordt aangenomen, heeft president Kováč de taalwet ondertekend. Als de wet voor minderhedentalen niet wordt aangenomen, dan zal president Kováč deze wet bij het Hoge Gerechtshof indienen. In aansluiting hierop hebben de leiders van de Hongaarse minderheid bevestigd dat zij, samen met de Christen Democraten van Jan Čarnogurský, bezwaar zullen aantekenen tegen de taalwet bij het constitutionele hof.

Met dank aan Pavla Kubicek en Jan Hartog uit Delft voor het beschikbaar stellen van de Carolina E-mail nieuwsberichten.

*** REISCLUB DE ARGONAUTEN ***
avontuurlijk, actief en bijzonder

Wij zijn *het* adres voor fiets- en wandelvakanties in Tsjechië en Slowakije. In samenwerking met onze kontaktpersonen en vrienden kunnen wij u een prima actieve vakantie aanbieden.

Daarnaast kunt u bij ons terecht voor nog meer avontuurlijke fietsreizen: Uzbekistan, Siberië, Nepal, Ladakh en Oekraïne.

BEL ONS VOOR INFO: 020-6628546

TSJECHISCHE PORTRETTE XXIII

Josef Jungmann en het Tsjechische réveil

Terugblikkend op de geschiedenis van Bohemen wordt een ieder, die zich hiermee bezighoudt, getroffen door het merkwaardige feit, dat een taal, die ten gevolge van de Habsburgse repressie, ten dode opgeschreven leek, in het begin van de vorige eeuw een schitterende renaissance beleefde. Dit is te danken aan verschillende schrijvers en wetenschappers als Josef Jungmann, František Palacký (zie 'Ahoj' van februari 1995) en Josef Dobrovský.

De stoot hiertoe werd echter ook gegeven door de ideeën van de Romantiek, o.m. van Goethe en Herder. Johann Gottfried Herder (1744-1803) ging uit van de these, dat elk volk zich onder andere omstandigheden van klimaat, cultuur en politiek ontwikkelde en hierdoor een geheel eigen individualiteit verwierf die ook zijn poëzie in sterke mate beïnvloedde. Zijn "Stimmen der Völker in Liedern" had grote invloed op de Romantici. Deze invloed strekte zich ook uit tot het sedert de Slag op de Witte Berg onderdrukte Bohemen. Sinds Herder was men zich bewust geworden van de grote cultuurscheppende betekenis van de taal.

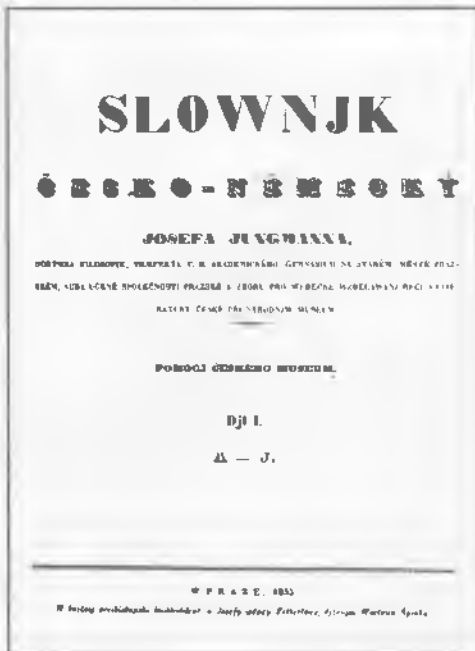

Het begrip culturele of nationale identiteit, waarover tegenwoordig zoveel geschreven wordt, is een probleem met vele facetten. Dit begrepen in Bohemen ook de vertegenwoordigers van de Tsjechische nationale wedergeboorte (obrození). In de laatste decennia van de 18de eeuw vroegen zij zich af wat er onder "natie" of "vaderland" verstaan moest worden. Waren dat alle landen van de Habsburgse monarchie, de landen van de Boheemse Kroon of slechts die gebieden waar men Tsjechisch (of ook Slowaaks) sprak? De adel vormde een probleem apart omdat zij veelal van Tsjechische origine was maar toch Duits sprak. Langzamerhand kwam men tot de slotsom, dat de taal (Tsjechisch of Duits) een beslissend criterium was, van meer belang dan geboorteplaats, afstamming of godsdienst.

Dit is vooral bepleit door Josef Jungmann (1773-1847), die aan de wieg van de Tsjechische renaissance stond en aan wie een monument op het Jungmannovo náměstí in Praag is gewijd. Het Tsjechisch taalnationalisme is door Jungmann o.m. verdedigd in het tijdschrift "Hlasatel český" (De Tsjechische bode) b.v. in een artikel "O jazyku českém" (Over de Tsjechische taal). Jungmann wilde echter meer. Hij ging uit van de oude stelling, dat de Slaven op taalgebied een eenheid vormden en dat er naar gestreefd moest worden deze eenheid zoveel mogelijk te versterken o.m. door het creëren van een gemeenschappelijke schrijftaal. Jungmann trok de consequenties uit deze (nu onhoudbaar gebleken) these door in de door hem samengestelde woordenboeken Poolse, Russische en Servokroatische woorden op te nemen, zodat de weg gebaad kon worden naar een Slavische eenheids-schrijftaal. Hij verrijkte het Tsjechisch met neologismen, archaïsmen en Slavische leenwoorden.

Jungmann meende ook, dat de afzonderlijke Slavische nationale culturen als delen van een "al-Slavische" literatuur konden worden opgevat, die essentieel verschilden van de Germaanse of Romaanse literatuur. Hierbij moet wel opgemerkt worden dat deze accentuering van de

Slavische taal en cultuur toen geen anti-Duits karakter droeg, ook al leidde dit tot een propagering van de "Slavische idee" en de verheerlijking van de Slavische cultuur. Voor de Tsjechen waren deze ideeën in zoverre van belang, dat de nationale Tsjechische geschiedenis en b.v. de hussientijd veel meer aandacht kregen.

Titelpagina van het Tsjechisch-Duitse woordenboek van Josef Jungmann, uitgegeven te Praag 1835.

Hoewel Jungmann ook gedichten schreef is hij vooral bekend geworden als geniaal taalgeleerde. Hij schreef een Tsjechisch-Duits woordenboek in vijf delen (1834-1839), dat hem algemene erkenning bracht. Voorts publiceerde hij een literatuurgeschiedenis "Historie literatury české" (1825) en een bloemlezing "Slovesnost" (1820). Ook hield deze taalvirtuoos zich bezig met de Tsjechische spelling, waarover in zijn tijd onenigheid bestond.

Groot belang werd in het begin van de 19de eeuw gehecht aan de vertaling van buitenlandse klassieke auteurs. Duitse auteurs kon de intelligentia uiteraard in het Duits lezen en van andere klassieken bestonden over het algemeen Duitse vertalingen. Maar Jungmann was er van overtuigd, dat goede vertalingen in het Tsjechisch ook een gunstige invloed zou hebben op de taal van de levende Tsjechische schrijvers en zou bijdragen tot de ontwikkeling van de Tsjechische literaire taal. In zijn poëzie-vertalingen experimenteerde de Tsjechische geleerde met verschillende metrische systemen. Jungmann heeft een indrukwekkend aantal klassieken in zijn moedertaal vertaald zoals "Paradise lost" van Milton, "Hermann und Dorothea" van Goethe, "Atala" van Chateaubriand, het Russische "Igorlied" en voorts werken van Dryden, Gray, Pope, Shakespeare, Boileau, Molière, Voltaire, Büger, Klopstock, Schiller en Lucianus.

Zijn eigen gedichten hadden echter in tegenstelling tot zijn vertaalde poëzie geen betekenis voor de ontwikkeling van de Tsjechische literatuur. Men kan zeggen, dat het werk van deze eminente geleerde het begin markeert van de Tsjechische literatuurgeschiedenis. Met recht heeft het dankbare nageslacht dan ook in 1878 door de beeldhouwer L. Šimek een indrukwekkend herdenkingsmonument laten bouwen.

Peter Krug

Het standbeeld van Josef Jungmann op het naar hem genoemde plein in Nové město.

* * * * *

* Tsjechië, Slowakije en Hongarije *

* **RECREA** *

* *

* Vakantiewoningen, pensions, *

* appartementen en hotels. *

* *

* Bel voor gids: Tel. 0578-613992 *

* Fax 0578-614145 *

* **10% korting voor V.N.T.S. leden** *

* * * * *

PRANEDA b.v.

Nijmegen Nederland

IMPORT - EXPORT

Microweg 11 Tel.: 080-723523
6545 CL NIJMEGEN Fax: 080-723535

GENOOTSCHAP VOOR TSJECHISCHE EN SLOWAAKSE MUZIEK

Václav Trojan (1907-1983)

Toen ik in de zomer van 1983 een muziek cursus voor amateurs in Bechyně bijwoonde, hing op een dag, het moet 5 juli geweest zijn, een vlag halfstok uit het gebouw waar wij verbleven.

Dat was niet, omdat er een burgemeester of andere hoge piet was overleden, nee, de gestorvene was de componist Václav Trojan.

Het is begrijpelijk, want deze componist heeft zich zijn gehele leven er voor ingezet om weliswaar moderne, maar voor de toehoorder aangenaam klinkende muziek te schrijven, waarbij de volksmuziek een belangrijke rol speelde.

Men voerde in die zomer in Bechyně als een "in memoriam" zijn blaaskwintet op volksliederen, gecomponeerd in 1937, uit. Verder kennen we van hem een "Sinfonietta armoniosa" (1970), een ballet "Sen noci svatojánské" ("mid-zomernachtsdroom"), een tarantella voor orkest, (ook in eigen bewerking voor 2 accordeons) en volkslied-bewerkingen voor verschillende bezettingen, o.a. een suite "Zlatá brána" (gouden poort) een cantate "Humor in het volkslied" (tenor, bariton, kinderkoor en orkest), om maar enkele te noemen. Helaas wordt de in 1939 voltooide kinderopera Kolotoč ("De Draaimolen"), waar kinderen als het ware een Jules-Verne-achtige droomreis om de wereld maken en o.a. in Australië en tussen de wilde dieren in Afrika belanden, nauwelijks meer gespeeld, waarschijnlijk vanwege de lengte; het is een avondvullend werk. Invloeden van bijvoorbeeld Martinů's Špalíček zijn te onderkennen; de muziek vertoont moderne effecten, die aan filmmuziek doen denken.

Hierbij kom ik direct op hetgeen waardoor Trojan beroemd is geworden, de muziek voor vele poppenfilms van Jiří Trnka, waarbij we speciaal "De keizer en de nachtegaal" en "Prins Bajaja" vermelden; uit deze twee sprookjes werden suites bewerkt voor de grappige bezetting viool, gitaar en accordeon die op CD zijn uitgebracht.

Het sprookje van Andersen over de keizer en de nachtegaal mag als voldoende bekend worden beschouwd. Daarom vertel ik hier in 't kort het verhaal van

Prins Bajaja:

Een prins loopt kwaad van zijn ouderlijk huis weg, omdat zijn vader zijn tweelingbroer ten onrechte als troonopvolger heeft benoemd, terwijl hij de eerstgeborene was (een rotstreek van zijn moeder, die zijn vader bedroog).

Zijn paard heeft plotseling een mensenstem en vraagt of het mee mag, de wijde wereld in. Het paard brengt de jongen naar een schuilplaats, dicht bij een mooie stad, geeft de prins de raad werk te zoeken aan het hof aldaar, maar zich als stom voor te doen.

Hij doet aldus, krijgt van de koning allerlei werk te doen, maar antwoordt op vragen steeds alleen met "Bajaja"; hij kan niets anders zeggen, zo lijkt het.

Op een dag vertelt de koning hem over zijn "probleem": Drie draken houden huis in de stad, de mensen zijn vreselijk bang. Een tovenares heeft de koning verteld alleen bevrijd te kunnen worden van deze verschrikking, als hij zijn drie mooie dochters offert, ieder aan één draak. De dochters luisteren naar de mooie namen Zdoběna, Budínka en Slavěna.

Bajaja kan met alle drie goed opschieten, bijzonder goed echter alleen met Slavěna, de jongste. In allerijl gaat Bajaja naar zijn schuilplaats om zijn paard om raad te vragen. In de schuilplaats blijkt een prachtige wapenrusting aanwezig te zijn, zodat Bajaja zich als een ridder kan vermom-

men. Als de eerste dochter geofferd moet worden, duikt plotseling een wonderbaarlijke ridder op, die de draak weet te verslaan, zo gaat het ook bij de tweede en de derde. De ridder gaat echter niet in op het verzoek van Slavěna, toch bij haar vader op het kasteel te komen. Dat was bij alle geluk een tegenvaller. Dan komt echter nieuwe ellende.

Een naburige machtige vorst verklaart de koning de oorlog; en een nederlaag dreigt. De koning mobiliseert alles, belooft zijn beste veldheren zijn drie dochters als ze de vijand verslaan, maar op het beslissende moment duikt weer die geheimzinnige ridder op, die de vijandige legers geheel weet te verjagen. De ridder verdwijnt weer spoorloos na de overwinning.

Bajaja is echter natuurlijk weer in zijn gewone pakje thuis. De koning zit een beetje met de belofte aan zijn veldheren. De dochters moeten maar gouden appels uit het raam gooien, zij mogen trouwen met die veldheer, waar de appel naar toe rolt. Bajaja staat er bij, laat de appels die door Zdoběna en Budinka geworpen zijn, doorrollen naar de veldheren, maar die door Slavěna geworpen is, raapt hij op.

Slavěna is echter bedroefd, omdat zij met een stomme moet trouwen. Natuurlijk, zoals in de meeste sprookjes, komt alles wel goed, als Slavěna bij Bajaja een verwonding ontdekt, op precies dezelfde plaats als de onbekende ridder in de veldslag heeft opgelopen. Zo komt het uit, dat de ridder en Bajaja dezelfde persoon zijn, en zijn stomheid maar geveinsd is. Ze trouwen en leven nog lang en gelukkig, en natuurlijk mag de prins zijn vader uiteindelijk toch opvolgen.

Hans Wallin

MUZIKALE NOTEN

Het Koninklijk Mannenkoor '*Die Haghe Sanghers*' is een koor dat in binnen- en buitenland een grote reputatie heeft opgebouwd.

Zin in muziek - in de breedst mogelijke opvatting - kenmerkt dit Haagse koor. Het repertoire van de '*Die Haghe Sanghers*' getuigt hiervan. Onder leiding van bekende dirigenten, thans René Verhoeff, heeft het koor pionierswerk verricht ten aanzien van tal van nieuwe composities.

Voor het jaar 1996 staat, op uitnodiging van het Rotterdams Philharmonisch Orkest, een drietal uitvoeringen van de *Veldmis van Martinů* op het programma, welke op 8, 9 en 11 februari a.s., onder leiding van de Russische dirigent Gennadi Rozdjestvenski in de Doelen te Rotterdam zullen worden uitgevoerd.

Cok Oostveen verzamelt voor de V.N.T.S. allerlei informatie op het gebied van reizen, vervoer, vakantiewoningen e.d. Een en ander staat ter beschikking van V.N.T.S.-leden. Hebt u op dit gebied nuttige informatie voor de V.N.T.S., laat het Cok dan weten. Zijn adres is: Mesdagstraat 23-I, 1073 HJ Amsterdam. Tel. 020-6628546.

WAT HET OOG STREELT

Tsjechische kunst in Enschede

Kunsthandel **Déjà Vue** is een opvallende galerie in Enschede. Niet alleen vanwege het feit dat deze galerie gehuisvest is in een autosalon, maar ook omdat er een permanente verkoop-expositie van Tsjechische kunst te zien is.

Marianne Eleveld-Lasès heeft er werk bijeengebracht van befaamde en bijzondere schilders, beeldhouwers en tekenaars.

Zo sta je er oog in oog met kunstwerken van: **Olbram Zoubek**, de beeldhouwer die een eerbetoon maakte aan Jan Palach in het centrum van Praag; **Josef Liesler**, schilder en graficus, lid van diverse Academies in het buitenland, wiens werk wordt beschouwd als behorend tot het fantastische realisme; **Josef Klimeš**, beeldhouwer en tekenaar, winnaar van verschillende internationale prijzen en exposant in o.a. het Museum Rodin te Parijs; **Adolf Born**, tekenaar van animatie en illustraties van kinderboeken, in het bezit van de hoogste onderscheidingen op zijn vakgebied; **Dan Richter**, wiens schilderijen, verzameld door collectioneers uit de hele wereld, gekenmerkt worden door een combinatie van sprookjes en realistische vertellingen; **Olga Vylet'Alová**, schilder en tekenaar, winnares van o.a. de Grand Prix van Cannes 1973 en de Zilveren Plaat van Chicago in 1983; en **Josef Mžyk**, wiens tekeningen en schilderijen, verwant met de Amerikaanse pop-art, veelvuldig in het buitenland tentoongesteld zijn.

Kunsthandel **Déjà Vue** is te vinden in de Haaksbergerstraat 162 in Enschede (schuin tegenover Museum Jannink, het museum over wonen en werken in Twente), telefoon 053-4342282.

Geopend: maandag t/m vrijdag van 9.00 tot 18.00 uur, donderdag van 9.00 tot 21.00 uur en op zaterdag van 9.00 tot 17.00 uur. Iedere eerste zondag van de maand en na afspraak zijn de kunstwerken eveneens te bekijken.

Aanbevolen.

Franz Kafka-expositie

In het voorjaar van 1996 zal in een vijftal openbare bibliotheken in Nederland een tentoonstelling te bezichtigen zijn over de schrijver Franz Kafka.

Deze expositie, bestaande uit een aantal panelen met onder andere fotomateriaal en (kopieën van) handschriften en teksten, is samengesteld op initiatief van de rijksoverheid van Tsjechië en wordt in Nederland georganiseerd door de Tsjechische Ambassade en het Tsjechisch Centrum, met medewerking van de Nederlandse Franz Kafka-Kring.

Het reisschema van de tentoonstelling ziet er, onder voorbehoud, als volgt uit:

Arnhem (12-28 januari); Voorburg (29 januari-18 februari); Groningen (19 februari-3 maart); Tilburg (11-21 maart) en Amsterdam (25 maart-14 april).

Voor verdere informatie over deze data kan het best contact opgenomen worden met de desbetreffende bibliotheken.

In de volgende editie van Ahoj zal nader aandacht aan de expositie geschonken worden.

Marijke van Dorst

Het Labyrint

Nog tot en met 18 februari a.s. is de tentoonstelling 'Het Labyrint, een bron van verwarring' te zien in het Comenius Museum in Naarden.

In 'Ahoj' van nov./dec. hebben wij deze tentoonstelling die over een van de oudste metaforen handelt, uitvoerig belicht. Het Comenius Museum is te vinden in de Kloosterstraat 33 te Naarden/vesting. Tel. 035-6943045.

H.G.B.

ONZE BOEKENPLANK

In het najaar van 1995 verschenen weer diverse boeken van Tsjechische auteurs en uitgaven die het land tot onderwerp van beschrijving hebben. Een gevarieerde signalering.

Kundera / proza

Milan Kundera (in 1981 tot Fransman genaturaliseerd) schreef zijn nieuwste roman 'De traagheid' rechtstreeks in het Frans. Enige tijd was er onduidelijkheid bij welke Nederlandse uitgever de vertaling van 'La lenteur' zou uitkomen. Uiteindelijk is die verschenen bij uitgeverij Ambo, Kundera's uitgever in Nederland sinds 1984.

'De Traagheid' gaat over het verdwijnen van de traagheid in een door de technologie en het 'technologische denken' opgezweepte tijd, waarin iedereen altijd haast heeft.

"Pourquoi le plaisir de la lenteur a-t-il disparu?" vraagt de schrijver zich heel in het begin van het boek af, als hij met zijn vrouw naar een tot luxe hotel verbouwd kasteel buiten Parijs rijdt en hij in zijn achteruitkijkspiegel een automobi-

list ontwaart die er maar niet in slaagt hem te passeren.

Zoals vaker bij Kundera speelt het verhaal zich af in twee verschillende tijden die elkaar aan het slot ontmoeten. Ook in deze roman treedt de schrijver zelf als personage op (Milanku).

Op de van hem bekende manier - door reflecties als het ware in verhalen te laten overgaan, en omgekeerd - vertelt Kundera over wat hem in dat kasteel aan eigentijds gedrag opvalt van een stel congresserende entomologen, in het bijzonder van een geleerde Tsjech, die de dissident uithangt, terwijl hij eigenlijk een meeloper was. Die vaak ironische passages toont Kundera in de spiegel van een andere tijd, de tijd van de achttiende eeuw.

'De traagheid' werd uit het Frans vertaald door Joop van Helmond. 137 blz. Prijs f 29,90, gebonden uitgave f 39,90.

Lustig / proza

Na 'De reis van Katharina Horowitz' (1994) is nu 'Het donker kent geen schaduw' van de Tsjechische auteur Arnošt Lustig uitgekomen bij de Wereldbibliotheek in de vertaling van Mieke Lindenburg. 203 blz., prijs f 32,50.

Deze roman gaat over twee jongens die uit Dachau ontsnappen en onder erbarmelijke omstandigheden naar Praag reizen. Wanneer ze na alle ontberingen denken dat ze er zijn, worden ze door landwachten opgepakt.

'Een mens is niet wat hij is, maar wat hij op het beslissende ogenblik doet'.

Arnošt Lustig verbleef in Theresienstadt, Auschwitz en Buchenwald. In 1945 ontsnapte hij uit een dodentransport.

In Praag studeerde hij politieke en sociale wetenschappen en gaf tot 1968 in Tsjechoslowakije een reeks romans, verhalen, novellen en filmscenario's uit. Vervolgens vertrok Lustig naar de Verenigde Staten, waar hij aan de American University in Washington aangesteld werd als hoogleraar literatuur en film.

Koomen / proza

In 'Adieu, Portland' beschrijft de Nederlandse auteur Martin Koomen hoe geheim agent Robert Portland naar Praag reist om een spionage-zaak op te lossen.

Samen met zijn trouwe assistent luitenant Fokkema gaat hij op zoek naar de moordenaar van een Tsjechische, die met ingeslagen schedel is gevonden op de vloedlijn van het Scheveningse strand. In Praag, in 1937, belanden de twee spionnen op een gemaskerd bal van het 'Sudeten-deutsche Heimatfront', een geheime club die de Tsjechische samenleving van binnenuit probeert te nazificeren. De spionnen worden ontmaskerd en voor het vuurpeleton dreigt een eind te

komen aan de avonturen van het speurdersduo. Een laatste sigaret biedt nog even uitstel van executie.

'Adieu, Portland' is de tiende Portland-thriller van Martin Koomen. Koomen is documentalist bij Vrij Nederland en auteur van literair-historische studies.

Uitgave: Van Genneep, 176 blz. Prijs f 29,90.

Hamelink / poëzie

De laatste bundel gedichten van de uit Zeeuws-Vlaanderen afkomstige Jacques Hamelink is getiteld 'Boheems glas'.

In deze uitgave wordt het (cultuur)landschap van Tsjechië bezongen.

Uitgegeven door Querido. Prijs f 27,50.

Reisgidsen

Praag & Tsjechië is de nieuwste reisgids in de Odyssee-reeks. Uitgegeven door Babylon-De Geus. Prijs f 27,50. De gids is samengesteld door Bartho Hendriksen en Leo Platvoet.

Ook The Rough Guide heeft Prague in zijn pakket opgenomen. Schrijver Rob Humphreys beperkt zich niet alleen tot de Tsjechische hoofdstad, maar behandelt tevens de omgeving (Kutná Hora, Karlštejn en Křivoklát). Prijs f 29,95.

Uitgeverij Van Reemst voegt aan de Capitoel Reisgidsen Praag toe. Met behulp van kleurenfoto's kaartjes en tekeningen vanuit vogelperspectief komt een Praag tot leven waarin de straten niet overladen zijn met toeristen of de musea uitpuilen van nieuwsgierige buitenlanders. Praag is in deze gids nog gewoon rustig, mooi en aantrekkelijk. Prijs f 49,90.

Tsjechië, Slowakije, Hongarije, Roemenië, Bulgarije van uitgeverij Lannoo Trotter bevat veel praktische informatie, met name over hotels en restaurants in de diverse Oosteuropese landen. Prijs f 29,50./

Handboek

In Den Haag verscheen in 1995 bij uitgeverij VNG (Vereniging van Nederlandse Gemeenten) **Gemeenten verleggen grenzen**; een handboek voor gemeentelijke internationale samenwerking.

In deze uitgave wordt het brede terrein van gemeentelijke internationale samenwerking besproken aan de hand van ervaringen, beleidsadviezen en praktische tips op dit terrein.

In de tien hoofdstukken van het boek wordt nader ingegaan op zaken als:

Mondiale vragen, lokale antwoorden - Van jumelage tot bestuurlijke assistentie - Wereldwijde banden: feiten en cijfers - Trends: verbreding en verdieping - Internationaal beleid in de steigers - Vriendschap kent vele vormen - Welke activiteiten met wie? - Reizen en cultuurverschillen - Samenwerking vraagt om teamwork - Fondsenwerving, sponsoring en subsidies.

Contacten met landen in Midden- en Oost-Europa maken deel uit van het handboek.

Prijs f 49,-. 331 blz. ISBN 90 322 7914 9.

Marijke van Dorst

Sociaal-democraten in Tsjechoslowakije

In verschillende vroegere Oostbloklanden presenteren voormalige communisten zich als sociaal-democraten om aan te geven, dat zij met hun verleden gebroken hebben. Dit is niet het geval in Tsjechië. Hier vormt de sociaal-democratische partij de voortzetting van de oude, vooroorlogse werkelijk sociaal-democratische partij. Over de geschiedenis van deze invloedrijke partij schreef de Vlaming Jan Vermeersch, wetenschappelijk medewerker bij het Emile Vandeveld-Instituut (een studiedienst van de Socialistische Partij in Vlaanderen) het boek

"De rode herinnering. Sociaal-democraten in Praag"

Uitgave Garant (Apeldoorn), 1994 (159 pag. prijs f 39,-).

Vermeersch geeft een historisch overzicht van de partij, die nu onder leiding van Miloš Zeman goede resultaten boekt na in 1989 opnieuw te zijn opgericht. Het boek biedt ook een goed inzicht in de politieke verhoudingen na 1989 en schenkt aandacht aan de perspectieven van de sociaal-democratie, die na de deling van Tsjechoslowakije op 1 januari 1993 voor nieuwe opgaven kwam te staan.

Peter Krug

The Low Sky; Understanding the Dutch

Han van der Horst van Nuffic in Den Haag heeft een boek geschreven getiteld 'The Low Sky; Understanding the Dutch'.

Nuffic is een Nederlandse organisatie voor internationale samenwerking in het wetenschappelijk onderwijs. In de loop der jaren en tijdens haar vele internationale activiteiten, bestond er behoefte aan een boek over de Nederlandse samenleving. The Low Sky; Understanding the Dutch is een boek zonder statistische gegevens en feiten, maar is een boek met achtergrondinformatie over Nederlandse gebruiken en gewoontes, zonder al te veel in detail te treden.

Het lijkt mij dat dit boek niet alleen interessant is voor onze Tsjechische en Slowaakse vrienden, maar ook voor Nederlanders.

Het boek is in het Engels geschreven, 299 blz., uitgegeven door uitgeverij Scriptum en de prijs is f. 39,50.

Johannes Sugito

Carpooling

Carpooling

Carpooling

Gaat u naar Tsjechië of Slowakije en bent u bereid iemand mee te nemen? Of bent u op zoek naar iemand met een vervoermiddel die naar Tsjechië of Slowakije gaat?

Neem dan contact op met ons lid de heer H. Truin; hij heeft op zich genomen de gegadigden tot elkaar te brengen. De heer Truin is dagelijks telefonisch bereikbaar onder telefoon nr. 020-692 5770

LOGEREN IN PRAAG

Wilt u verblijven in een gastvrij, zeer professioneel en toch aantrekkelijk geprijsd familiepension op een mooie lokatie in Praag?

In het kort: elke kamer een eigen douche en WC, een ontbijt-buffet, eigen garage, binnen 20 minuten in het centrum, mogelijkheid van maaltijden.

Geschikt voor groepen, boven 20 gasten een aantrekkelijke korting.

Bel: Jarka van Unnik, 023-5846412 voor informatie en boekingen.

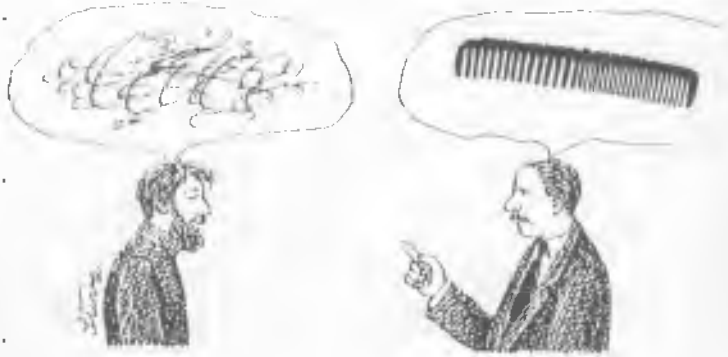

Diverse cursussen

Taalcursussen

In het voorjaar van 1996 kan men de taalcursus 'Tsjechisch op reis' in diverse steden volgen.

- 1 Volksuniversiteit Groningen.
Start: donderdag 15 februari; 10 lessen van 1,5 uur.
Voor meer informatie bel: 050-312 6555
- 2 Volksuniversiteit Alphen a/d Rijn, Groene Hart Lyceum,
lokatie Bospark.
Start: woensdag 7 februari, om 20.00 uur;
8 lessen van 2 uur. Kosten f. 110,-
Docente: mw. drs. M. Smit-Ríhová.
Voor meer informatie bel: 0172-492 004.
- 3 Volksuniversiteit Zutphen, Coehoornsingel 1.
Start woensdag 7 februari, om 19.30 uur.;
7 lessen van 2 uur. Kosten f. 135,-.
Docente: mw. Z. Baakman-Bečková.
Voor meer informatie bel: 0575-515 589.
- 4 Volksuniversiteit Ede, Stationsweg 109.
Start donderdag 18 april, om 19.15 uur;
8 lessen van 2 uur. Kosten f. 145,-.
Docente: mw. Z. Baakman-Bečková.
Voor meer informatie bel: 0318-615 112.
- 5 Botermarkt Deventer, Kleine Poot 18.
Start: dinsdag 30 januari, om 19.15 uur,
7 lessen van 2 uur.
Docente: mw. Z. Baakman-Bečková.
Voor meer informatie bel: 0570-616 074.
- 6 Apeldoorns College 't Das, Molendwarsstraat 61.
Start: dinsdag 2 april, om 19.00 uur,
7 lessen van 2 uur. Kosten f. 135,-.
Docente: mw. Z. Baakman-Bečková.
Voor meer informatie bel: 055-521 9666.

Opmerking:

de bovengenoemde cursuskosten zijn exclusief lesmateriaal.
voor informatie is mw. Baakman-Bečková telefonisch te bereiken
op nr. 0575-515 621.

Dia-lezingen

De Volksuniversiteit in Den Haag start in het voorjaar een lezingenserie getiteld 'Stad en Dorp in Oost-Europa'. In een viertal dia-lezingen maken we kennis met de architectuur, stedenbouw en landschappen van verschillende streken in de voormalige Oostbloklanden: Oost Duitsland, Tsjechië, Slowakije en Roemenië.

Door de stagnerende economische ontwikkeling heeft de 'verwestering' hier nog niet toege-
slagen en zijn bijvoorbeeld de meeste stad- en dorpskernen nog geheel intact. De dia's worden
vertoond op twee schermen, zodat een panoramische indruk ontstaat.

De lezingen worden gegeven door ir. M.G.M. Ruijters, architect. Aan de orde zullen o.a.
komen:

- Cultuurcentra, zoals Praag en Dresden.
- Middeleeuwse steden, zoals Tangermunde, Eisenach, Pirná, Český Krumlov, Telč,
Nové Město, Banská Štiavnica, Levoča, Sibiu en Sighisoara.
- Houtarchitectuur in de dorpen van het Thüringerwald, de Tatra en de Karpaten.

- Bijzondere nederzettingvormen, zoals kerkburchten in Siebenburgen, mijnstadjes in Midden Slowakije.
- Landschappen: het weidse Havelland, de Sachsische Schweiz, het Reuzengebergte, de Lage en Hoge Tatra.

De lezingen worden gehouden in het HCT-gebouw, Boylestraat 20 in Den Haag, op woensdag-avond 22 en 29 mei, 5 en 12 juni van 20.00 t/m 22.00 uur. De kosten bedragen f. 75,-.

De lezingen vinden alleen doorgang bij minimaal 10 en maximaal 20 belangstellenden.

Voor meer informatie, inschrijving of betaling kunt u bellen: 070-363 6353 (ook buiten kantooruren) of 070-364 7040.

Vakantie in Tsjechië

2 vakantiehuizen en 22 kampeerhutten (à 4 pers.) bij het Liptomeer. Ideaal watersport- en recreatiegebied voor surfen, zeilen, vissen en zwemmen.

2 vakantiehuizen in Starý Plzeň, rustig aan de bosrand gelegen, met mooie grote tuin.

Voor info en folder bel:

0418-591 893

Taalactiviteiten Slowaaks en Tsjechisch: inventarisatie, informatie.

Alle informatie over taalcursussen Tsjechisch of Slowaaks, privé- en groepslessen, docenten en studiebegeleiders, tolken en vertalers, is zeer welkom bij dhr. D.J.Dragt; hij wil deze op zijn beurt graag doorgeven aan belangstellenden. Ook voor informatie over leermethoden en hun geschiktheid voor zelfstudie kunt u terecht bij:

D.J. Dragt, Einsteinlaan 27, 7905 EA Hoogeveen; tel. 0528-262915.

N.B.: Er is her en der dringend behoefte aan docenten Tsjechisch of Slowaaks!!

CS - SK - CZ - SK - CZ - SK - CS - SK - CZ - SK - CZ - SK -CS - SK - CZ - SK

Richer Systems

Bemiddeling van Contacten met de Tsjechische Republiek en Slowaakse Republiek

Handelsbemiddeling, selectie van geschikte partners en oprichten van joint-ventures op het gebied van confectie, textiel, informatica (hardware en software), machinebouw, chemie enz.

Specialiteiten: Tsjechië - confectie, textiel, informatica, automatisering, machinebouw en chemie.

Tolk- en Vertaaldiensten

Met behulp van een groot netwerk van vertalers verzorgt Richer Systems (beedigde) vertalingen in en uit het Tsjechisch, Slowaaks, Nederlands, Engels, Duits, Frans, Russisch enz.

Specialiteiten: Tsjechisch (en Slowaaks), commerciële en technische teksten.

Adviesbureau voor Informatica en Automatisering

Ontwikkelen van informatiesystemen en adviseren erbij.

Specialiteiten: expertsystemen, kennistechnologie, verwerking van natuurlijke talen in computers, vervaardigen van CD-ROM- en multimedia-software, vervaardigen van internet-software.

Richer Systems, t.a.v. dr. J. Chudáček

Populicrendreef 218
2272 GZ Voorburg

Telefoon: 070 - 387 33 46
Fax: 070 - 386 50 13

CS - SK - CZ - SK - CZ - SK - CS - SK - CZ - SK - CZ - SK -CS - SK - CZ - SK

Wilt u een avondje genieten? Ja, wie niet!!

Koop dan de prachtige videoband over Jáchymov, zijn geschiedenis en omgeving (Noord-Bohemen).

In deze schitterende videofilm komen de kuurbadplaatsen Mariánské Lázně (Mariäbad), Karlovy Vary en in het bijzonder Jáchymov (Joachimsthal) aan de orde.

Deze laatste stad is door verschillende gebeurtenissen wereldberoemd geworden en weer in de vergetelheid geraakt. Wilt u weten, hoe dat gekomen is?

Deze videofilm **"Jáchymov, geschiedenis en omgeving"** kost u slechts f 20,- excl. verzendk.

Een toeristisch boekje over West-Bohemen met zijn prachtige plaatsen, zijn mooie, golvende landschap en zijn boeiende geschiedenis is in voorbereiding. Het komt begin 1996 uit.

Extra aanbieding een verhalenbundel "Vrienden"

Een gezellig, humoristisch boek over het dagelijks leven en het kuren in Jáchymov (Tsjechië). De auteur beschrijft o.a. de gezellige sfeer van het kuren en het gastvrije kuuroord Jáchymov. f 15,- exclusief verzendkosten.

Bel of schrijf naar Uitgeverij **"In Liefde Bloeiende"**

Azuriet 12, 3831 VW Leusden.

Telefoon: (033) 4942183 / Fax: (033) 494 52 39

Praktischoling

Tsjechisch

of een van de
120 andere talen

400 cursussen: boeken met cassettes.

Voor vakantie, zaken, werk, hobby en andere doelen.
Voor beginners en gevorderden!

Gratis telefonische helpdesk!

- Afrikaans	- Fula	- Malais	- Somali
- Albanees	- Georgisch	- Marokkaans	- Soho (Noord- en Zuid)
- Amerikaans	- Grieks (Oud- en Nieuw)	- Mehek	- Spaans
- Arabisch (7 soorten)	- Hebreeuws	- Mongools	- Surinaams
- Armeens (Oud- en Nieuw)	- Hindi	- More	- Swahili
- Azerbeidzjaans	- Hongaars	- Navaho	- Tagalog
- Bengaals	- Indonesisch	- Nederlandse	- Tswanaans
- Birmaans	- Italiaans	- Noors	- Tshi
- Braziliaans	- Japans	- Oekraïens	- Thais
- Bulgaars	- Koreaans	- Oezbeeks	- Tibetaans
- Cajun	- Lets	- Papiamentoe	- Tjingit
- Cambodjaans	- Igbo	- Pasaamoeuady	- Tsjechisch
- Catalaans	- Indonees	- Perzisch	- Tswana
- Cherokees	- Italiaans	- Poels	- Turk
- Chukotse	- Japans	- Portugees	- Urdu
- Chinees (2 soorten)	- Hebreeuws	- Punjabi	- Vietnamese
- Chuvaskisch	- Koreaans	- Roemeens	- Welsh
- Choctaw	- Kroatisch	- Russisch	- Wolof
- Deens	- Hindi	- Salisch	- Yoruba
- Duits	- Koreaans	- Servisch	- Zuid-Amerikaans Spaans
- Engels	- Lets	- Servo-Kroatisch	- Zulu
- Estlands	- Lituaans	- Shona	- Zweeds
- Ethiopisch	- Litaans	- Singalees	
- Filipijns	- Lituaans	- Slowaaks	
- Fins	- Lituaans		
- Frans	- Luxemburgs		

BEL onze INFOLIJN: 046 - 452.99.88

Maandag t/m vrijdag 9.00 - 21.00, zaterdag 10.00 - 14.00 uur

Ja, ik wens gratis en vrijblijvend informatie over de taal _____ VTS
Dhr./Mw. _____
Adres _____ Tel: _____
Postcode/Plaats _____

Bon opsturen naar Praktischoling, Antwoordnummer 1212, 6130 VB Sittard

REGELMATIGE BUSVERBINDING NAAR TSJECHIË

000 D95 AMSTERDAM - DEN HAAG - ROTTERDAM - EINDHOVEN - VENLO - PLZEN - PRAAG en terug

Vervoerders: MACHAC TRAVEL, Člvoje 21, CZ-182 00 Praha 8, tel/fax (+42) 2 3185151
EHAD HELMOND, Postbus 292, 5700 AG HELMOND, tel. (0492) 522806

heen: zondag/dinsdag/zaterdag		terug: dinsdag/donderdag/vrijdag		
aankomst	vertrek	plaats	aankomst	vertrek
17:10	16:00	AMSTERDAM - Amstelstation, busstation	11:45	-
17:10	17:20	DEN HAAG - voor station CS, halte touringcars	10:30	10:40
18:00	18:10	ROTTERDAM - busstation naast station CS	09:30	09:40
19:50	20:00	EINDHOVEN - busstation Naakampsepoort, echter instation, halte touringcars t.o.v. Rabobank	07:45	07:55
21:15	21:25	VENLO - grensovergang N 61	07:10	07:20
05:00	-	WADHUIS	-	22:45
-	06:00	ROZVADOV - grensovergang	21:45	-
06:50	07:00	PLZEN - busstation	20:45	20:55
09:15	-	PRAAG - metrostation Hradčanská, M.Horského 127	-	19:00

geldig vanaf 14-11-1995

PRIJZEN:	enkele reis		retour	
Volwassenen	NLG 115,-	K2 1.960,-	NLG 185,-	K2 3.320,-
Kinden t/m 11 jaar: studenten	NLG 105,-	K2 1.780,-	NLG 175,-	K2 2.980,-

Gereduceerd tarief voor Tsjechische staatsburgers (speciaal bij aankoop kaartje in Tsjechië, met geldig paspoort):

Volwassenen	K2 1.200,-	K2 2.300,-
Kinden t/m 11 jaar	K2 1.080,-	K2 2.070,-

BAGAGE:

	gratis	
1 stuk handbagage	NLG 3,-	K2 40,-
tweede stuk bagage	NLG 6,-	K2 80,-
elk verder stuk bagage	NLG 10,-	K2 150,-
buggy		

Voor handbagage wordt geen aansprakelijkheid aanvaard
Postzendingen worden niet meegenomen

TOLK- EN VERTAALBURO TATRA (OOST-EUROPA)

- * **Eigenaar: DRS. R. KOEIJMAN** (beëdigd vertaler Russisch, Slowaaks, Tsjechisch, vertaler Engels en Joegoslavische talen).
- * **TATRA is één van de weinige professionele vertaalburo's in Nederland, GESPECIALISEERD in OOSTEUROPESE talen.**
- * **TATRA verzorgt (beëdigde) vertalingen in en uit ALLE Oosteuropese talen (en natuurlijk ook in en uit alle andere talen!)**
- * **TATRA is ALTIJD bereikbaar, dus ook 's avonds, in het weekeinde en op feestdagen. De nummers, waarop TATRA te bereiken is, zijn:**

Telefoon 0182 - 519 713
Telefax 0182 - 583 448
Mobiele GSM-telefoon 06 - 5314 0089

- * **TATRA werkt uitsluitend met PROFESSIONELE tolken en vertalers in onder meer Nederland, België, Duitsland, Hongarije, Ierland, Rusland, Slowakije, Tsjechië, de USA en Wit-Rusland.**
- * **TATRA heeft klanten in België, Duitsland, Estland, Ierland, Nederland, Slowakije en Tsjechië!**
- * **TATRA is beter, sneller en betrouwbaarder.**
- * **TATRA lost elk (ver)taalprobleem op.**
- * **TATRA levert vertalingen in bijna elk gewenst tekstverwerkingsprogramma. O.a. in WP5.1/6.0/6.1 DOS/WINDOWS (ook per modem) of in Word 4.0 Apple Macintosh!**
- * **TATRA heeft zeer veel ervaring met (beëdigde en onbeëdigde) vertalingen en met tolkdiensten voor politie, justitie, bedrijven, overheidsinstellingen en partikulieren. Veel mogelijke taalkombinaties!**
- * **NIEUW m.i.v. 1/1996: EXKLUSIEF BIJ TATRA (OOST-EUROPA):**

→ → → → **BEËDIGDE VERTALINGEN A R M E E N S** ← ← ← ←

Vertalingen in en uit onder meer de volgende Oosteuropese talen:

Albaans	Grieks	Oekraïens	Slowaaks
Armeens	Hongaars	Pools	Sloweens
Bulgaars	Lets	Roemeens	Tsjechisch
Ests	Litouws	Russisch	Turks
Georgisch	Macedoons	Servokroatisch	Wit-Russisch

Ook vertalingen in en uit de volgende talen:

Arabisch	Farsi (Iraans)	Italiaans	Pashtu
Chinees	Fins	IJslands	Portugees
Deens	Frans	Japans	Spaans
Duits	Gaelic (Iers)	Marokkaans	Zweeds
Engels (AE en BE)	Indonesisch	Noors	

NIEUW: UNIEK IN NEDERLAND: BEËDIGDE VERTALINGEN ARMEENS
 door Armeense, universitair geschoolde, professionele, beëdigde vertaalster (Oost-)Armeens, Russisch, Nederlands

TATRA TRADE & TRANSLATIONS - OOSTEUROPEES (VER)TAALBURO

Hofpoldersingel 27
 NL-2807 LW Gouda
 BTW-nr. NL0905.57694B01
 Rabobank Gouda: 1169.27968
 Giro van de Rabobank: 34435

Tel./modem 0182 - 519713 (* 00-31-0182-519713)
 Fax 0182 - 583448 (* 00-31-0182-583448)
 GSM 06 - 53140089 (* 00-31-6-5314 0089)
 Bankové spojení: Rabobank Gouda č.účtu 1169.27968
 K.v.K. Gouda: 29038405 (Obch. reg. v Goude: 29038405)

NIEUW: UNIEK IN NEDERLAND: BEËDIGDE VERTALINGEN ARMEENS
 door Armeense, universitair geschoolde, professionele, beëdigde vertaalster (Oost-)Armeens, Russisch, Nederlands